

Pisma s fronte

Anton Štalc, 1915

Družina Tarfila, Ovčja vas, Železniki

Po poplalah leta 2007 smo pri čiščenju prostorov našli tudi pisma Antona Štalca iz prve svetovne vojne. Ko smo jih očistili in kronološko razvrstili, smo opazili zanimivo zgodbo slovenskega vojaka od vstopa v cesarjevo vojsko januarja leta 1915 do smrti jeseni 1915 daleč v Bukovini za Karpati.

Družina Štalc je živela na Plac, kakor so tedaj rekli današnjemu Trnju. Hiši zraven cerkve, danes Trnje št. 15, še danes nekateri rečejo Pri Štalc. Za hišo je bil manjši hlev in delavnica. Od Štalcove do Bogatajeve hiše so imeli "zgornji vrt", pod cesto, kjer stoji danes Koflarjeva hiša, pa "spodnji vrt". Travnike so imeli v Snegovniku, nekatere na Jesenovcu in v Otokih pa v najemu.

Očetu Simonu Štalcu in materi Mariji (roj. Rozman – Bencelnova z Jesenovca) so se rodili trije otroci: Marija, Frančiška in najmlajši Anton. Anton je bil kot sin namenjen za gospodarja. Ukvarjal se je s čebelarstvom in mizarstvom. Mizarstva se je izučil pri Kordežu (oče Trilerjeve Anice). Po pripovedovanju nečakinje Marije Tavčar je bil Anton eden najboljših mizarjev v Železnikih. Po smrti očeta Simona leta 1914 je ostal edini moški v družini, zato so po njegovem odhodu na fronto domači preživljali težke čase. V pismih je tako stalno prisotna skrb za gospodarska opravila doma. Večkrat vpraša po ostalih sotripinih iz Železnikov, ki so morali stopiti v vojsko. Navaja tudi zanimiva ledinska in hišna imena iz Železnikov, od katerih so nekatera že skoraj pozabljena. Vse pa je prepleteno z dogajanjem na vzhodni fronti.

Trnje nekoč, levo pred cerkvijo Štalcova hiša. Foto: arhiv avtorja

17. 1. 1915, Ljubljana

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem srečno prišel. Ob dveh popoldne sem bil že preoblečen in sem dobil že takoj goljaž, kruh in zvečer kofe. Hlače sem šival 3 ure. Pustijo pa ne nobenega nikamor. Tukaj so iz našega kraja samo Zapotokar in Štibarenkov ta stari iz Rovta. Vas izkreno pozdravljam. Tone

Naznanjam Vam, da sedaj nikar prej ne pišite dokler Vam zopet ne pošljem naslova. Ker sedaj so me dali k jegrim. Vas odlično pozdravljam. Vaš Tone

19. 1. 1915, Vrhnika

Draga sestra!

Naznanjam, da sem sedaj že na Vrhniki. Zvečer na god, ob 8 zvečer so nas sem prilifral. Jesti dobimo dosti, tako da sem pojedu samo pol klobase. Jegrovega sem tudi tukaj še dobil in bo v par dneh odšel. Tukaj nam ni nič hudega. Vas vse pozdravljam. Tone

21. 1. 1915

Draga mati!

Kako se imate že kaj? Meni se še godi dosti dobro, dobil sem že tri komise, enga sem že pojedu, mesa je opoldne toliko, kakor smo ga doma vsi imeli. Obleko smo tudi dobro dobili vrhno in tudi spodno, spodne hlače, srajco, cujne za čevlje, pinto za čez želodc, čevlje, zapestnike in prav dober koc za posteljo. Ako kdo pride sem, ni treba kruha nosit. Malo žganja. Vas iskreno pozdravljam Tone. Ob priložnosti več pišem.

24. 1. 1915

Dragi domači!

Včeraj ob 4h popoldne so šli ta mladi vojaki od tukaj v vojsko, med njimi je bil tudi Fajfarjev in Jegrov. Opoldne sem se šel poslovit od njih. Takoj potem smo se preselili v šolo. Danes smo dobili vsak 4 krtače, 1 glavnik, 1 ogledal, 1 špulco črnega cvirna s šivanko in 1 kos žajfe. Pišete mi, da je Rudolf nevarno bolan, ali je še v Beljaku? Kaj pa ali sta krava in tele zdrava? Danes sem bil prvič pri maši od kar sem pri vojakih. Vlaki gredo iz Ljubljane na Vrhniko ob 1 popoldne, tako da je zveza s tem ki gre iz Loke ob ¾ na 11 uro dobra in ako pride kdo gor, naj mi prinese 1 vavnico in uro s črnim trakom in ne s ketnico. Tukaj je mraz, da kar žvižga. Zaenkrat ni kaj novega. Vas pozdravlja Tone.

29. 1. 1915

Draga sestra!

Ako prideš v nedeljo sem, prinesi malo materne žavbe in košček špeha in ne prevelikega in kaj takih flik, ki jih je včasih Fajfarjeva Johana dala, so žihar iz vsakega blaga, da jih bom imel za puško brisat in mazat. Te pozdravljam. Tone

2. 2. 1915

Draga mati!

K Vašemu godu vse naj boljše kar potrebujete za dušo in telo, da bi še dolgo z nami srečno živeli. V ponedelek smo dobili skoraj vse potrebščine za streljati in v sredo bomo prvič streljali. Pišite kje je Mlakarjev Nace. Sem na Vrhniko pride še 500 novih vojakov. Kadar bo Šimencov gospod kaj pisal domu, kako kaj upa, mi pišite takoj. Zdaj Vas vse skupaj iskreno pozdravljam. Anton Štalc.

Od sedaj naprej tudi mi ne bomo mogli večkrat kot dvakrat na teden brez marke pisati. Z marko pa kolikokrat bo kedo hotel.

7. 2. 1915

Draga mati!

Danes mi je pisal Brovčkov¹ Matorž in pravi, da ga skabi iti k sojakom, posebno sedaj k je bil v Bozni. V soboto so jih tukaj 59 odbrali, da bodo mogli iti od tukaj na Stajarsko, še od Grata na pref. Jaz sem se bal, da bodo tudi mene, pa sem bil še tako srečen, da sem ostal. Danes so nam tukaj sestili obleko katero smo s seboj prinesli in da jo bomo mogli tukaj rabiti. Mojo so cenili 42 kron. Včeraj nam je olegel Leytnant, da nam zagotovi, da pred sistem in osmim tečnom ne bo nobenemu treba iti naprej. Danes je bila cela stan izpostavljena so Rejnji Jelo, bil sem tudi pri spovedi, so prav dobri duhovniki. Na Zaplano pa nisem mogel iti ker je cela stan sil obla, pa tudi mi blo umestno ker je bila ta pobornost.

Na pustno nedeljo imam namen
iti na Zaplano, ako ne bo prišla Franca
sem, ako pa pride, bom pa doma poča-
kal in grem obriga gor. Mustrov mi
je pravil, da bo spuščen domu ker je
vedno bolan. Zvedel sem, da je postarijva
Hilda umarła. Kako se pa imajo pri stri-
cu na Jesenovu in ali je kvačik si v
Trstu. Ako res dobim tisti domar za od-
skodnino obleke, ga bom poslem ker vem,
da ga doma bolj potrebuje kot jaz tukaj.
Ali ste robavi in ali je korma in prasiči
tuči robavi. Kje je pa šel Kukurcov Ma-
tež, ali je kaj novega doma?

Zolaj vas vse skupraj
iskreno pozdravljam
vas Tone

Vrhnikka 3/15 1915.

! Kako je s prodoro!

8. 2. 1915

Predno sem oddal to pismo sem šel k tukajšnjemu vojaškemu zdravniku zaradi noge in hrbta. Pa mi ni hotel vrjeti, ker se nič ne pozna, ako ravno sem mu vse povedal, kako me boli. Nogo sem še pred premečkal, da je bla rdeča, pa vendar ni hotel nič slišati, da me boli. Tukaj je tako, da ako ni za smrt bolan, pa ne verjamejo. Sedaj bom mogel čakati, da bom zares zelo zbolu, potem se bom pa zopet naznanu k zdravniku. Zdaj Vas še enkrat vse skupaj pozdravim. Tone
Ali kaj plačate kazni k dam na odprto pismo za 5 vin marko?

12. 2. 1915

Dragi domači

Naznanjam vam, da sem prejel perilo in tudi ta drugi pakelc. Zdaj imam toliko, da ne vem kedaj bom pojedel, ker imam še tisto, ki si mi prinesla. Zdaj smo tudi dobili nekaj denarja, da imam vsega skupaj čez 8 kron. Teleta pa le imejte, da bo imel 100 kg in ne dajte ga za slepo ceno. Ali podpore še niste nič dobile? Drožja pa za dam le precej pustite, ta druge pa dajte po taki ceni, kakor so druge reči. Zvedel sem, da gre ta marš kompanija, ki so jo od nas odbrali 22 t.m. naprej. Mi pa, ki smo dani k alarmkompanij, pa 2 marca. Ali se od Šimencovga nič ne sliši? Tukaj gre sedaj včasih dež, včasih pa sneg in so velike luže, dobro da mam škorne. Jesti pa imam zadosti, samo komis nismo enkrat dobili, pa so nam ga plačali. Tistega za uši pa nisem dobil med perilom in sem kupil v lekarni, pa je že dobro. Kar imate za jesti pa le varčvajte, ker se ne ve, kaj še pride. Zvedel sem tudi, da bo gosposka vzela kar ima kedo za jesti in bo ona nazaj ljudem prodajala. Mislim, da to velja za žito. Ako kaj novega pride Vam takoj sporočim. Povejte, da pustim pozdravit strica na Jesenovcu, Levičnico, Debevca, Mežnarjove spod in zgor, Lenarta in pri Blašku². Zdaj Vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam. Tone
Naznanim Vam še tudi, da bomo v nedeljo v cerkvi prisegali. Meni se vsako noč sanja, da kje z očetom skupaj delava. Zato tudi trdno vem, da me tudi oni varujejo in da me bodo še za naprej.

18. 2. 1915, Vrhnika

Draga mati!

Naznanim Vam, da pred nisem mogel pisati, ker je naša kompanija sedaj dobila vse vahte tukaj. V soboto popoldne ob petih zvečer sem mogel iti na vahto na neki hrib vahtat neki rezervar in sem prišel v nedeljo popoldne ob pol dveh domu. Sedaj imam vedno dosti opravka. Snega je tukaj že malo in je cesta že kopna. Sem je prišel v ponedelek zvečer Bravčkov Matevž in sva bla že večkrat skupaj. Obleko sva tudi shranila k Francijevim. Franca naj pa le prinese kaj žganja. Na Zaplano pa nisem mogel iti, ker je blo tako grdo v nedeljo. Pisala je tudi,

da ste bli zopet zboleli. Nikar ne bodite preveč sitni za delo, pa malo bol se varite zlasti pred mrazom in v hiši bodite, da se zopet bolezen ne povrne. V nedeljo bi bil tako rad šel k sv. maši pa nisem mogel, samo zvečer sem šel v cerkev. Prisegu pa tudi nisem, ker sem bil tisti čas na vahti, še boljše je da nisem. Zdrav sem pa tako, da doma nisem bil nikdar tako in jem tudi vse lahko, samo kruha mi manjka in naj ga kaj Franca s seboj prinese pa malo jabolk. Piše, da naj se večkrat k dohtarju naznanim, pa se ne morem, ko mi nič ni in bil bi še zaprt in špange bi dobil. Tukaj je sedaj vojakov čez 2.000. Ali bo Bravčkova v nedeljo tudi prišla njega obiskat. Uši pa nimam nič več in jih dokler bom tukaj upam ne bom imel. V ponedeljek je pa malo mankala, da nisem bil ustreljen. V spodnji sobi prav glih pod menoj je eden ustrelu v strop in sreča je bila, da je bil velb, če ne bi biv ravno mene zadel. Denarja pa mi ni treba nič nositi sem, ker ga imam zadosti. Zdaj Vas vse prav srčno pozdravljam Tone.

19. 2. 1915, Vrhnika

Draga sestra!

To sem pozabil še naročiti, da prinesi s seboj kaj tamalega kruhka in malo suhih hrušk. Pa tako neumna ne bodi, da bi hodila peš na Trato ampak se s pošto pelji. Bravček je nastanjen v Društvenemu domu. Te pozdravljam. Tone

Prva stran dopisnice z dne 19. 2. 1915.

25. 2. 1915, Vrhnika

Dragi domači!

Naznanim Vam, da sem prejel pismo, katero je Franca pisala ta teden. Pravi kako je šel sneg v ponedelek, ko je šla domu. Tukaj je pa sedaj že poravni vse kopno. V ponedeljek smo šli v hribe na vaje in smo do pasu sneg gazli, potem smo pa 2 uri prmer v snegu ležali tako, da sem za sneg primrznu. Dobili smo tudi nove komandante, ki so bolj hudi kot prejšnji. Matevž je pa sedaj že v šoli, ker je šla marškompanija v ponedelek naprej. Nas pa sedež že počasu pripravljajo, ker smo že prideljeni marškompaniji in kakor sem zvedel gremo 15. marca naprej. Kadar nas preoblečejo, Vam že naznanim, da boste lahko mi o pravem času sem poslale tisto reč, da bom mogel popred še enkrat domu pogledat. Kakšne prevelike šare pa nikar na pošiljate, saj imam še vsega dosti. Prestavljeni smo sedaj v sobo št. 9. III Zug. Zdrav sem pa še popolnoma in upam, da se tudi zdrav vrnem domu. Zdaj vas vse skupaj izkreno pozdravljam. Tone.

3. 3. 1915

Dragi domači!

Oprostite, ker nisem mogel popred pisati. Kar ste mi poslali sem v ponedeljek dobil, pa imam še tistega dosti, kar mi je Franca prinesla. Ta kruh pa mal po zatohlem diši, mislim da je na pošti na vlažnem ležov. Shranil sem ga k Francijovim ta hleb. Sedaj smo dobili zopet dosti kruha. Dokler ne bom pisal za kakšno reč, mi ne smete poslati, če ne bom naredil tukaj štacuno. Pisal pa zato nisem popred, ker se moramo vsaki dan po prsti valjati in pridemo domu vsi umazani tako, da se v prostem času komaj očedimo. V nedeljo smo imeli mašo z blagoslovom in prisego. Popoldne nas je blo pa nekaj poklicanih v pisarno in smo mislili, da nas bodo kam prestavili, pa so nam le obleko plačali, kar smo jo s seboj prinesli. Jaz sem dobil 42 kron in 20 vin. Vsega denarja imam 47 kron. Potem so nam pa v nedeljo popoldne stavili koze navadne in tudi za tifus. Ko smo prišli domu, sva pa šla s tistim fantom na Zaplano, ako je bla prav ura že šteri preč. Gospod Mihelčič so bli prav veseli, ker sem jih pred še enkrat obiskal, kot grem naprej. Rekli so, da se mi ni treba bati, ker bom še zdrav prišel domov. Ob osmih zvečer sva prišla nazaj. Od koz sem bil dva dneva malo bol zanič, pa sem sedaj že popolnoma zdrav. V torek smo šli v Logatec in smo nazaj prišli ob pol šterih popoldne. V kratkem so mi pisali: Kukovcov Matevž, Mežnar, Mlakarjev Nace in danes Jegrov iz Galicije, pravi, da že dvajset dni ni bil pod streho in da je mraz, drugače ima pa dobro in dosti hrane. To me pa na vso moč jezi, ker mi piše z takim svinčnikom, da prav komaj berem, kupi naj bolj mehak svinčnik, da bom mogel brati. Živež pa le dobro shranite. Denarja

mi pa le nikar popred ne pošiljajte, da bom prišov pred domu. Bom že pisav kako mi pišite, da bom prišev domu. Vas pozdravljam. Tone

K.u.K.Feldjägerbataljon

No7. Marškomp. III Zug

Ta naslov je ta prav, ki je tukaj zgoraj

Pozor važno

Zdaj mi pa le pišite, da pridem domu na dopust za 3 dni. Mora biti potrđilo od župana in tudi od orožnikov, če ne me ne puste. Skusite dati na pošto v petek zjutraj in ekspres, da gotovo dobim. Zapišite, da so moja mati na smrtni postelji in da me žele za kratek čas domu. To sem v naglici danes zjutraj spisal. Vas pozdravljam Tone. Pa naj vam Lenart spiše.

10. 3. 1915, Vrhnika

Dragi domači!

Ako Franca pride v nedeljo še sem, bi rad videl, da bi prinesla ene nove debele volnene nogovice. Ako more dobiti še kaj tamalega kruhka, naj ga prinese, ker bi ga rad imel tisti moj prijatelj. V torek smo šli v Logatec pa je bilo poseben mraz ker je šel sneg in močan mrzel veter je vleku, samo to je bilo dobro, da sem oblekel ta topel jopič in mi drugače ni blo mrz kakor v glavo. Danes smo pa šli 1 uro daleč streljati in smo vsake 30 krat ustrelili z ostrim strelom, popoldne smo se vsi skopali. Tukaj je prav pusti veter in vreme. Sliši se, da se po Ljubljani govorijo, da bodo 15. t. m. sklenili mir. Ta mladi Bravč je tudi danes šel v Ljubljano, menda na supreviterengo, bom že zvedel kako je blo z njim. Eno teh noči se mi je sanjalo, da sem nekaj vlačil doma po neki strmini, pa so oče od zadaj prišli in rekli, da mi bodo prijeli zadaj, da me ne bo kaj pokončalo. Tisto prošnjo pa le naredite, da bom prišel domu obdelati. Zdrav sem tudi še zadosti in upam, da bom zmagoval še toliko časa kot drugi. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. Tone.

Draga mati!

Naznanjam Vam, da so včeraj popoldne tukaj nas odbirali k marškompaniji, ki bodo kakor pravijo že 20. t. m. šli naprej. Jaz sem se bal da bom tudi jaz odbran. Ko je prišel oberlajtmant do mene je dejal: ta je tudi dober, pa sem mu tako hitro pravil, da nisem zdrav in da imam staro bolezen, ki me večkrat napade in je veljalo, da sem še ostal tukaj. Zdaj so nas malo prestavili iz 8. sobe v 11. in od 4. Zuga k I. Zugu. Naslov je pravi na spredni strani. Od tukaj so jih tudi nekaj dali na Štajersk v Lajbnic. Pakelca pa še nisem dobil in sem ga vsaki dan pričakoval. Ako boste kaj videli Strojcovga Štefana recite, da ga pozdravljam. Zdaj Vas vse izkreno pozdravljam Tone. Naslov A. Š. K.u.K Feldjagerbataljon No. 7 komp. I. Zug Vrhnika

Budimpešta

Pozdrav iz Budapeste. Sem zdrav. Tone

Dragi domači! Mi smo se vozili ves čas naprej, takega polja še nisem videl in take ravnine. Vas iskreno pozdravljam. Tone

Dragi domači!

Naznanjam Vam, da smo sedaj že blizu Krpatov. Od ponedelka pa do četrta smo se noč in dan vozili, večinoma po velikanskem Ogrskem polju in ravninah. Tukaj na Ogrskem je toliko ozimne usejane, da gotovo ne bo manjkalo žita prihodno leto. Jaz sem zdaj še popolnoma zdrav. Trdno upam, da se zdrav nazaj domu povrnem. Bog ki nam je ta križ nalož, nam bo tudi dal moč, da ga srečno nosimo in da se bo nazadnje vse srečno izteklo. Vas iskreno pozdravljam Tone.

19. 3. 1915

Dragi domači!

Naznanim Vam, da sem srečno prišel sem. Tri dni in noči smo se vedno naprej vozili. Šli smo skozi Budimpešto še tako deleč, kakor je od Ljubljane do Budimpešte. Od zadne postaje smo hodili še dobrih pet ur in vso tisto težo smo s seboj nosili tako, da toliko že davno nisem trpel. Smo v gozdu in živimo kakor kakšni kopari in zjutraj in zvečer sami kuhamo, jesti pa ni preveč. Tukaj v Krpatih ni več toliko snega in mraza. Zdaj Vas vse prav iskreno pozdravljam Tone.

28. 3. 1915

Draga mati!

Naj prvo Vam naznanim, da sem popolnoma zdrav. Da bi moral doma tako živeti kakor tukaj, bi bil že davno pri sv. Frančišku. Od kar sem tukaj, še nisem spal pod streho. Tukaj sem dobil Fajfarjevega Matija, ki sva bila že večkrat skupaj. Dobil sem tudi Mlinarčnega Francelna in mi je tudi v soboto zvečer prinesel pismo, ki ga je Franca poslala zame ki pravi, da še niste dobili nobenega mojega pisma, pa sem do sedaj že šterikrat pisal. Jegrovega so pa ujeli in se mu ne bo treba več tako matirati. Pisal sem tudi, da bi mi poslali malo čaja in kofeta, malo loja za roke mazat ker mi pokajo, en košček špeha in malo ruma. Pošlite mi pa tudi eno tenko pratiko, da bom saj vedel kaj da je za en čas in malo vojnih kart za pisat. Denarja mi pa nič ne pošiljajte, ker ga tukaj še zabiti ne morem in imam še vsega, kar sem ga seboj prinesel. Kar mi boste poslali ne pošiljajte veliko, ampak večkrat po malo, ker take reči, ki so za jesti, moram vse vedno pri sebi imeti, če ne vse pokradejo. Vzeli so mi en hlebček ta malega kruhka in nekaj čokolade, ki sem jo kupil na Ogrskem. To sem tudi pozabil zapisati, da mi pošljite malo čokolade, da me ne bo laksiralo. Ali je Muhen Joža kaj pisal, ker sva bila prišla v tistem mestu

skupaj, kjer je bila ta zadna železniška postaja in sem ga prosil, da naj piše k vam, da boste vedeli, da sem zdrav tje prišel, pa mislim da je le obljubil, naredu pa nič. On tam šiva in ni nič v vojski in je daleč proč. Uši pa še nimam nič, ker se malo varujem, da ne pridem preveč z tastarimi vojaki skupaj, pomaga mi pa gotovo to tudi, ki imam na vratu od dohtarja, ki mi je Franca prinesla. Piše, kako je vse drago pri vas. V tistem mestu, kjer je Muhen, je vino liter po 2 kroni, drugače pa ne vem, ker ne moremo nič kupiti. Mi smo po samih hribih, prav visokih, kjer je še precej mraz, pa smo se mraza precej navadili, ker smo samo na prostem in vedno ležemo na goli zemlji ali v snegu, tako da mi ponoči čevlji na nogah zmrznejo in montelj na meni. Kuhane jedi včasih več dni ne dobimo in kuhamo vsaki sam kofe, ki ga malo dobemo. Jaz sem bil sedaj že petkrat v ognju, pa hvala Bogu sem še vedno zdrav ven prišel. Posebno hudo je bilo na sv Jožef zvečer, v nedeljo zvečer in posebno hudo v ponedeljek zjutraj. Kugle, granate in šrapneli so kar sulji okoli nas in le čudo je bilo, da jih ni več padlo. Mi smo ujeli veliko Rusov. Ubogi ljudje, kadar je ogenj, meni se posebno smilijo, ker sem videl, ko so nas Rusi napadli in smo začeli streljati, so padali kakor trava pod koso, Rusi rabijo tudi prepovedane kugle, take ko zadane se užge in potem naredi veliko rano. Umažani smo pa že tako, da bi nas ne poznali, ako bi nas videli in smo kakor cigani, ki se vlačimo iz gozda v gozd. Hudo je ker moram nositi tako težo seboj in kadar pridemo iz enega hriba na drugega pa moramo kopati strelne jarke, tako da ni nič počitka. Ako bi nas pustili, bi kar v stoje spali in ko pridem domu, bom 14 dni skupaj za pečo spal brez prenehanja. Zdaj naj bo zaenkrat dosti, saj ne morem popisati to grozoto, ki jo vsaki dan na lastne oči vidim. Zdaj vas vse skupaj prav lepo pozdravim in upam, da se kmalu vidimo. Pozdravim tudi Blaškove, Šimen-cove, Mežnarjove, Levičnikove. Pišite pa le kaj večkrat, ker sedaj še nisem dobil od vas nobenega pisma tukaj sem. Naslov pa le natančen naredite, je namreč ta:

A. Š.

K.u.K. Feldjägerbataljon

No 7. II Komp I Zug

Feldpost No 73

21. 3. 1915

Dragi domači!

Nikar ne mislite zakaj Vam pred ne pišem, ker to ni vselej lahko. Zdaj sem bil v hudem ognju pa sem vselej srečno ven prišel. Počitka sem imel za eno noč, drugače pa vedno na nogah in težko nositi. Utrujen sem včasih do smrti. Ali mi morete poslati malo kave zmlate ali čaja in kilo kruha. Ako moč, plačajte mašo pri Marijinem oltarju. Ker tukaj je strašno. Pozdrav. Tone

30. 3. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem prejel na cvetno nedeljo zvečer en pakelc in pismo št. I. Posebno sem bil vesel obojega, samo kofe se je ves not iztresel tako, da sem ga le malo dobil. Drugo raje naredite mali žakelc in ga zavežite, pa tako velike cunje ne dajajte zraven, ker blo lahko kaj družega na mesto tega, ki je polovica teže zavzela. Kadar Vam bo priložno dobiti še en par precej velikih mehurjev, mi jih pošljite. Ali boste mi mogli poslati kaj malega od žegna. Zdaj je za nas vse veliki petek, pa bo tudi prišla prav gotovo velika noč in potem bomo bolj srečni kot sedaj. Zdrav sem še popolnoma. Ako morete mi pošljite ene dva taka glaška takih kaplic, ki mi jih je Franca prinesla na Vrhniko, ki so proti koleri. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam in upam na veselo snidenje. Anton Štalc Feldjagerbataljon No. 7. II. kap I. Zug.

2. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem prejel ta drugi pakelc v sredo zvečer, katerega sem bil jako vesel in želim, da bi se kaj večkrat to ponavljalo. Tukaj gre skoraj vsak dan pomalem sneg tako, da je grdo. Za Potokarjevega Toneta pa nič ne vem odkar smo sem prišli in sem se že večkrat prašav za njim. Takih kart kot je ta mi pa le pošljite, ker jih nimam nič. Na čokolado pa tudi ne pozabite. Vas vse izkreno pozdravljam. Tone

4. 4. 1915, Na Veliko noč

Predraga Mati !

Naznanjam Vam, da sem prejel na veliko soboto popoldne oba pakelca in tri razglednice od vas trejih, za kar se Vam zahvaljujem. Ali ste dobili moje pismo, tisto, ki je bilo prav drobno pisano. Posebno me veseli, ker se me v molitvi in pri sv. maši spominjate. Le trdno zaupajmo na Božjo pomoč, saj ko bi mi Bog ne pomagal, ne bi mogel prenašati tega, ker to je včasih nad človeško trpljenje. Ta veliki teden sem bil skupaj 3 dni in noči pokoncu in sem bil zelo utrujen. Na veliki petek ponoči sem bil na vahti in sta dolgo časa okoli nas dva volkova hodila in lajala, dobro, da je luna svetila, da bi ju lahko streljal, ako bi me napadla. Mi smo le po hribih in smo komaj po par dni na enem mestu. Streljanja sem se tako navadil, da prav lahko spim ob najhujšem streljanju pušk in topov. Ta teden pa nisem bil v tako hudem ognju ko prejšni, samo sedaj se nam pa obeta še hujši kot je bil prejšnji. Zato se me le dobro spominjajte pri molitvi. Kadar gremo v ogenj, se vedno pripravim na smrt, zato ker ne vem kaj da me doleti. Za molitev pa že dobim čas, če ne pred, pa ponoči na vahti, ako me preveč zaspanec ne lomi. Na veliko soboto smo pa tudi mi imeli procesijo, samo malo bolj dolga je bila kot vaša in tudi malo

bolj naporna. Iti smo morali nad 20 kilometrov daleč po hribih v drugi kraj s celim cokim pokom. Hodili smo po takem blatu, da ako bi imel škornje, ne bi mogel naprej, zlasti ker smo veliko hodili ponoči. Kupiti pa nikjer nič ne morem. Ko bi mogel, Vam kaj pošljem, ene 40 kron, ker vem da jih zelo potrebujete in imate stroške zavoljo mene. Ne pošiljajte mi preveč hudo pogostem, ker Vas to preveč stane, seveda da lahko pospravim. Zavolj mene se ne ženite preveč, ker bom že prestal z Božjo pomočjo in nikar ne mislite kje hodim in kje ležim, to veste, da nisem doma in ne ležim doma, ampak sem tukaj kjer Bog hoče, to pa veste, da to je pa najbolje, da sem tam kjer Bog hoče. Mislite, da to usodo deli z menoj na milijone ljudi in da bo vse se na dobro izteklo. Na Veliko soboto pri maršu sem bil prišel skupaj z Jožovim Jernejčkom, ki je menda tukaj pri nas za doktorja. Videl sem tudi Fajfarjevega Matija in Mlinarčnega Franceljna. Po naključju sem dobil tudi Lopatenkovega Toneta ali prejšnjega pismonoša, ki sva del časa govorila in naroča, da povejte pri njih doma, da jih pusti pozdravit. Vi ne veste, kako se dobro zdi človeku, ako v tujem kraju dobi domačina. Pri tej kompaniji jih je več iz naše doline in kjer hodimo prav radi dobimo veliki Slovencev. Ali imate še veliko snega in ali boste kaj kmalu kaj kmetovali? Kaj pa živina in prašiči, so zdravi in ali radi jedo? Za Potokarjevega Toneta sem malo zvedel, da je nekaj bolan in ga tudi še nisem nič videl odkar sem tukaj. Taki marodniki imajo svojo srečo. To sem še pozabil povedati, ako bi me slučajno le ujeli, ne skrbite preveč zame, ker si bom že pomagal kar si bom mogel. Veste pa tudi, da se bom branil do konca, da bi me ujeli. Danes na Veliko noč ima naša kompanija malo počitka, zato sem Vam pa malo več mogel napisati. Pisal bom pa že kadar bom kaj mogel. V delo se pa ne ženite tako, saj veste, da Ste stari in bolni, če malo prijenjate saj se bo že počasi obdelalo. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. Vaš zmatrani sin Tone. Na Veliko noč dopoldne 1915.

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 7. t. m. prejel od Vas pismo št. 8 in dva pakelca, v katerih mi pošiljate malo od Vašega žegna, ki se mi je prav prileglo. Prašate, koliko pakelcev sem že prejel. Pakelcev sem prejel že 8 in Vi pišete, da ste jih poslali 12. Jaz sem prejel kakor upam domalega vse Vaše pisma in karte. Več reči, katere so bila v zadnjem pismu, ste mi jih že večkrat pisali. Priporočate mi, da naj potrpim. Potrpim več kakor sem mislil da bom mogel in nudi se nam vsem dosti prilike za potrpljenje. Te šteri dni smo imeli več časa se za odpočiti. Našemu bataljonu je predeljen za zdravnika Jožov Jernejč, ki je vedno blizu za nami kadar gremo v ogen, da takoj obvezuje ta ranjene in tudi v časopise poroča kdo je ranjen, ujet ali ubit. Z Mlinarčnim Francelnom sva bla že večkrat skupaj in sva se tudi zgovorila, da ako bi se mi kaj pripetilo, bo on hitro vas obvestil. Trdno pa zaupam Božjo in na Marijino varstvo, da se bodem zdrav

in srečen vrnem domu. Moramo pa silno veliko potrpeti zlasti ker nas stari vojaki na vso moč sovražijo. Tukaj jih veliko, ki služijo veliko za nebesa še več pa za pkov, ker od sile preklinjajo, goljufajo, kradejo drugim in grdo delajo z ljudmi, ki se jim nič ne smilijo. Dobimo enkrat na dan kuhano jed, drugače pa fašemo tudi vsaki dan košček špeha in porcijo komisa, ki ga je pa jako malo, potem košček kofetove cikorije, šteri koščke cukra, šteri cigarete ali tobak. Zaradi bolezni kadim cigarete in tudi čikam, ki mi pa tukaj prav nič ne škodje. V torek smo se vsi preoblekli spodnjo obleko, ostrigli, obrili in umili. Obleko ta umazano ne bom preč zagnal ampak jo bom skusil po malem oprati, da se bom drugo zopet mogel preobleči v čisto obleko. Ležemo vedno popolnoma napravljeni, ker moramo biti vsaki trenutek pripravljeni in se mi je prav prileglo ker sem se mogel zopet enkrat preobleči. Uši pa nimam nič in kadar Vam bo mogoče mi pošljite v taki škatlici, ki je od globina namreč plehnati, ker druge se vse zmečkajo, malo žavbe za uši in kaj kart za pisat in čokolade. Tukaj je prišlo veliko nemških vojakov in smo ujeli 7 tisoč Rusov. Imamo pa še precej lepo vreme in pomlad se že po malem hoče kazati in upam, da je ta hujša zima prebita, pričakujem boljšega časa kot je bil. Ko me je ponoči, ko sem spal sneg zapadel in sem bil ves bel od slane ko sem se zbudil, pa hvala Bogu mi ni to nič škodovalo. Kuhati sem se tudi naučil in ko bi vedeli kako znam skuhati kofe, čaj ali kruh v špehu ocvret. Imam en kotliček ki ga mi je dal en star vojak, ki ga je on vzel enemu ruskemu vojaku, in ga bom ako bo mogoče s seboj domu prinesel, da ga bom imel za spomin. Mislim, da imate za enkrat dosti. Zdaj Vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam Tone. Naslov pa naredite vselej prav, pa vendar ga vam še naredim: Anton Štalc K. u. K. Feldjagerbataljon No. 7 II. kamp I. Zug Feldpost No 73.

7. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem prejel do sedaj 6 paketov ki ste mi jih poslali. Posebno všeč mi je bil štrukelc, ki sem ga imel na Veliko noč in kolač in tudi hlebček mi je prav prišel. Te praznike smo se pa še dosti dobro imeli, samo kanoni so pa že tako pokali, da se je vse treslo, mi pa nismo bli nič v ognju. Zdrav sem popolnoma, samo noge me malo bolejo po podplatih od mraza, pa bo že bolje. En košček loja mi drugo zraven priložite. Tukaj sva prišla skupaj s tistim Franckom, ki se je učil pri Blašku in je tudi pri jegrih, tako da nas je več znanih skupaj. Vas vse izkreno pozdravljam. Vaš sin Tone

11. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav in da sem prejel v petek zvečer tista 2 pakelca, ki Ste mi jih poslali 5 t. m. in v soboto zvečer pismo, ki Ste ga pisali 6 t. m. Prašate kako kaj dobim kar mi pošljete. Ta 9 t. m. sem prejel že deseti pakelček. Klobase, želodec, hlebček, štrukelc, potico, pleče, kofe, čaj, cukr, karte, čokolado sem že prejel. Brinjevca pa ruma pa nisem nič prejel. Ruma bi rad imel in cukra za v čaj, pa ako boste poslali rum, morate flaško naliti, da bo polna, da ne bo plunkalo notri in zavijte jo tako, da se ne bo vedelo, da je kaj pijače notri, ker drugače mi po potu vzamejo in popijejo, ker so tako snedeni na to. Pa take hlebčke bi tudi rad imel, ker bi rad jedel več kruha, ker kofe brez kruha je pust. Mi sedaj že en teden počivamo, ker smo bli jako utrujeni in smo v dolini, mraza pa ni posebnega. Ob-leko imam še ta zimsko in jo pred majam ne bom dal preč. Ali kaj slišite, da bo kaj kmalu mir in ako boste kaj zvedeli, da bo mir, mi kaj pišite. Ure pa ni treba pošiljati, ker bi mi blo jako žal, ako bi očetovo uro zgubil. To sem tudi pozabil naročiti, ako bi mi poslali košček špeha, da lahko včasih malo kruha scurem na njem. Zdaj Vas vse lepo pozdravljam, pa tudi pri Blašku, Mežnarju in Levičniku. Tone

21. 4. 1915

Draga mati!

Pišete, da se bodo morda mogla pošiljati tudi večje pakelce. Potem mi pošljite 2 letne spodne hlače in 2 letni srajci in 2 para letnih nogavic. Prav rad bi imel najmanj pol litra pelinovca (ta zelenga) tako, da ga bom potem sam zalijal, ker ga potrebujem, kadar je mi vroče. Ker se mi mudi ne morem več pisati. Vas pozdravlja Tone. Ako ne bodo šli veliki pakelci mi pa dajte v mali pakelček vsaj $\frac{1}{4}$ litra pelinovca, ker bi ga prav rad imel in ker se zalije, da ga je potem več.

24. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 20. t. m. prejel Vaše pismo in tudi pakelce 3 s tistim, ki je imel skorje in je srečno prišel sem. Tega si pa ne mislite, da bi kam šli ako bi prišlo kaj nenavadnega. Samo dobro kaj spravite kar je za jesti. Ali se je svinja že gonila? Ako upate, jo le dajte k prašiču. Zdaj bo treba kmalu plačati (sekorant) zavarovalnino proti ognju. Ali ste za les že plačali? Ali je živina zdrava in ali boste imeli dosti sena in otave ta čas, da bo se nova začela? Tukaj sem je prišel tudi Bravč, ki sva skupaj pri eni kompaniji, samo pri Zugu je pri tretjem in upam, da bova večkrat skupaj. Pustim pa vse tiste pozdravit ki so mene pozdravili. Zdaj Vas vse domače prav izkreno pozdravljam Vaš Tone. Ta 21. t. m. sem prejel ta 27. pakelc.

25. 4. 1915

Draga mati!

Naznanim vam, da sem ta 24 t. m. prejel 31 paketček, ki je bil pa skoraj prazen, samo košček čokolade in tamalega kruhka je blo notri. Glažek z oljem je bil pa prazen, ker ni bil dobro zamašen. Sem že večkrat pisal, da ne dajte v take škatle, ker mi vedno iz take škatle poberejo, ker je zanič zaprta. En prijatelj me je, ali bi mogli poslati zanj 2 paketčka tamalega kruhka, da bi ga jaz prejel, samo zapisati bi mogli, koliko velja kruhk in pošta, da bi mi plačal. Ako bodo šli ta večji pakelci, ne pozabite na tazelenga. Hudo mi je ko slišim peti kukovco in se bliža najboljši čas, pa moram biti od Vas in doma. Tone

26. 4. 1915

Draga mati!

Posebno me veseli, ker mi tako pogosto pošiljate kaj za pod zobe. V nedeljo zvečer sem prejel ta 33 paketček, tisti, kateri so bili v blago zašiti so vedno prišli celi sem, tisti v škatlah so bili pa vedno odprti in je blo iz njih pobrano. V tem ta zadnem, ki je bil v škatli, je blo notri samo nekaj čokolade in glažek z rumom, drugače je bil pa prazen. Sodim, da je bil čaj, ki je bil ven vzet. Zato sem Vam že večkrat pisal, da ne dajte v tiste zanič popernate škatle in raje doma ponučajte namesto, da bi mi drugi pokradli. Zdaj sem v drugo dobil žakelček s kofetom in cukrom, zlasti zadni mi je prav prišel, ker zelo malo fašemo. Kadar boste kaj zopet poslali, mi dajte kaj cukra, špeha in kruha, ali kaj od kake klobase, samo na pakelc pa nič ne zapišite, kaj da je notri. Tukaj imamo sedaj lepo vreme in bo v kratkem vse v zelenju, samo kukovca me jezi, ki poje in jaz moram biti najboljši čas v letu od doma v tujem kraju. Pravijo, da bomo maja imeli hude boje, morda odločilne, zato le stanovitno se me spominjajte v molitvi, da bi zdrav in srečno prišel k Vam domov, saj se mi vsako noč sanja, da sem doma, pa ni nič prijetno ko se zbudim in vem da ni res. Nam se ne godi najboljšo in ako ne bi imel Vas in doma, bi mi blo vse jedna, ako bi bil danes ubit, ker tako včasih delajo brez potrebe z nami. Zato le molite, da bi blo te sile kaj kmalu konec. Zdaj včasih čakam, zlasti kadar moram biti pokoncu in bdeti, da ne spim. Škoduje mi pa ne, zadnič bi bil rad videl pa nisem mogel narediti in nisem nič ven pluval, ampak vse sem dol požaru, pa ni blo nič, ne glava me ni bolela in v želodcu mi ni blo slabo, tobaka pa dosti dobemo. Z Bravčkam sva večkrat skupaj, da se malo pomeniva in Fajfarjovega Matija včasih vidim in Mlinarčnega. Ali je res šov Renovcov in Kukovcov prostovoljno k vojakom. To si bosta še pulila lase, mislita, da je tista vojska kot je bla včasih na sv Jožefa v Snegovniku. Naj poskusita ta špas, ga njima nisem nič navošliv. Draga mati, ne silite preveč v delo, saj veste kako Ste slabi in kadar bo zunaj kaj veliko dela pa najmite kakega delavca, da bo Vam Franca doma pomagala in držite se bolj peči in ne silite se preveč v delo in ne mislite tako name, saj

nam Bog pomaga, drugače nas ne blo že nikjer in bo tudi dal, da se srečno vrnem damu in mraza tudi ni več takega in noge me tudi ne bolijo. Kaj pa je tudi že kaj družega novega doma? Ako bi me morda ne blo ob košni še doma, naj naprosi Franca Joža na Jesenovcu, da bo poseku in pa mogel spraviti. Ali sta kravi obe breje in ali imata kaj prida mleka in ali ga kaj veliko prodaste in po kaki ceni? Preveč za slepo ceno ga ne dajte in sami ga precej rabite za jesti in za maslo. Kdo Vam pa kaj popravi v štali ali v svinjaku? Tisti farbi za med blavo se imenuje: Okergeb dunkel. Zdaj Vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam. Vaš Tone

28. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem dne 27/4 prejel karto od Vas, ki prašate, zakaj da ne dobetе že delj časa od mene nobenega pisma. Jaz Vam pišem precej pogosto, ako ni časa za pisma, pa en malo na karto. Mi smo sedaj v bojni črti in sem Vam pisal dne 17/4, da gremo iz rezerve v bojno črto, zato ne vem, kedaj Vam bom mogel kaj več pisati. Pa vkljub temu sem Vam tukaj ta čas pisal že več kart in eno pismo 26/4, upam da ste pozneje prejeli. Naznanim Vam, da sem zdrav in da smo se v nedeljo vsi preoblekli in umili, ta umazano pa malo oprali. Dobili smo tudi vsaki ene spodne gate, eno srajco in ene cune za čevlje. Zdaj imam še opranih dvojne gate in troje srajce. Pisal sem Vam, ako bodo šli veliki pakelci, da mi pošljete kaj perila, pa sedaj ga ni treba, ker smo ga nekaj fasali in drugo sem opral, samo dva para pavoljnatih nogavic bi potreboval in ni treba, da ble bele. Za nositi imam že tako preteško. Pišete, da ste brali, da je tukaj deževje, pa ni res, ker imamo sedaj že 14 dni jako lepo vreme in je že vse zeleno. Snega pa tudi ni drugod kot prav po tavisokih hribih še malo. Tukaj ni vse tako, kot smo pred mislili, tukaj so velike doline, vasi in polja je tudi precej, pašnikov pa veliko. Videli smo te dni, ko je kmet oral takoj za rusko bojno črto svoja polja. Meni se sedaj vedno sanja, da sem doma in da skupaj delamo. Ravno sedaj se mi je, ko sem se zbudil sanjalo, da smo mi trije s Franco in Micko gledali, kako je letos usjano in sem jaz rekel, da ste premalo ječmena usjali. Danes sem bil zopet s Fajfarjevim Matijem skupaj. Mlinarčni je pa šel za 14 dni domov. Čaja mi pa ne pošiljajte, ker ga radi na potu ukradejo in rum se teško sem pošle. Imam pa najraje precej cukra, kofeta, špeha in kruha, ker to mi najbolj zaleže. Pa zašijte pakelček v blago in ne v papirnato škatlo, ker iz škatle mi vedno pokradejo. Naslov pa le naredite na pakelček s tinto, ker svinčnikov napis se komaj malo pozna in je nevarno, da se pakelček zgubi. Kaplice za koleno bom pa kmalu ponucal. Kako je pa že kaj doma, ali Neža še kaj rogovili? Ali bo sadje kaj zelo cvedelo in ali že začenja cvedeti? Upam da bom že prej doma, kot bodo češple zrele. To sem tudi Vam mislil naročiti, da nič čebelarskega orodja ne smete nikamor prodati, ker morda pa le še nazaj čebele napravim in na novo

čebelarstvo uredim. Samo ako bi kedo hotel kakšni prazni pajn, ga mu pa le predejte, drugače pa nobene reči. Šimenu na Rudnem pa le recite, da naj le svoje panove, ki so na svinjaku, vzame domu. Ali ste pri Kemperlu in pri Čoču že kaj plačale? Pišete, da ste poslali za davke in da je dala za les, to pa ni pisala ali pri Čoču ali pri Kemperlu. Ta mesec bo tudi zavarovalnina proti ognju za plačati. Delavnico pa le večkrat prezračite, da ne bo vlažna postala in da se ne bo orodja reja prijala. Kaj pa prašiči, ali se dobro redejo, mislim, da letos v jeseni ne bodo po kroni. Mladi bodo gotovo tudi dragi. Kedo je pa plot pristrigu? Meni se je sanjalo, da sem prišel domu in mi ni bil plot prav nič všeč pristrizen. Bom ga pa spomladi popravil. Ali boste imeli sena do ta novega? Ali je v štali zelo navardjano in ali ste kanale že kaj spucali? Ali šterna še dobro teče in ali ste v hiši že kaj belili? Kaj pa ta večji mačk ali je še pri hiši? Ali stric iz Jesenovca kaj pride v nedeljo in Šimencov zvečer in ali je pokazali pismo Šimencovega gospoda Gašperju, kako skrbi, da ne grejo kugle okoli moje glave? Ako bomo kedaj kaj delj časa kje hodili in Vam ne bom mogel tako hitro pisati, ne imejte prevelikih skrbi, ker me že Bog varuje in Marija in potem bom že kakor hitro bo mogoče pisal. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam in upam trdno na skrajšnje svidenje. Vaš Tone

29. 4. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem dne 28. 4. prejel 35 paketk. Dobil sem zopet dve škatli, ki je pa zopet manjkalo v njih. V eni je bil žakelček z mandelni in zaseka in v drugem pa 2 koščka cukra in majčken košček čokolade in glažek. Kar ste družega notri djali že sami veste. Vem pa, da je blo več reči ven vzeti, ker so ble škatle odprte. Zato sem Vam že pisal ene 4 krat, da ne pošiljajte v tistih preklicanih škatlah, ampak v blago zašite, ki je najboljše. Nudelce sem že pokusil in so jako dobri in tečni. Vas izkreno pozdravljam Tone.

1. 5. 1915

Draga mati!

Naznanim Vam, da sem prejel Vaše pismo in karto. Prejel sem tudi nudeljne, ki sem jih dvakrat za jesti imel in so bili prav okusni, pa tudi rajž sem dobil in je prav dober. To ste prav naredili, ker Ste dali zabelo kar v tisti žakeljček, kot nudeljne ali rajž, ker ako bla zabela posebej, jo bli gotovo vzeli. Pišete, da je že vse usejano doma in da je lepo vreme. Krompirja pa le dosti usadite in tudi fežela, da bo v jeseni kaj za prodati. Ali je bil kaj prišel k nam Mlinarčni Francelj? Pišete, da bodo sedaj šli ta večji pakelci. Od obleke mi družega ne pošiljajte kot 2 para letnih nogavic, samo na pakelc pa le zapišite, da je obleka, ker drugače mi znajo pobrati. Na pelinovc (ta zelen) pa le ne pozabite, ker je pripraven, da ga potem

lahko več naredim. Najmajn pol litra ga pošljite v ta večjem pakelcu. Prvi majnik smo tudi počakali. Zadni dan aprila smo šli naša II kompanija zvečer, ko se je noč delala, kopati strelni jarek, tik pred rusko bojno črto. Po trebuhu smo se plazili po hribu dol do tistega kraja, kjer smo kopali. Kopali smo vso noč in smo tako počakali ali začeli prvi maj. Daniti se je začelo, ko smo šli nazaj. Pričakovali smo vsaki čas, ko smo kopali, da nas bodo obsule ruske krogle, pa hvala Bogu so nas pustili pri miru. Piše, ako bi hotel, da mi pošlje kakega Slovenca sem, pa me nič ne veseli brati časopise, ker mi se vse drugače vojskujemo, kot tisti ki pišejo časopise. Ravno, ko smo kopali, so zažgali četr ure od nas eno vas, ki je vso noč gorela in je blo že tako žalostno za gledati, da ne verjamete. Slabo so začeli tisti prebivalci prvi maj. Posebnega nimam sedaj za pisati. Pismo hodi od vas sem včasih samo dva dni in pol. Kakor sodim, hodi moje pismo k vam gotovo po en teden. To ne vem zakaj hodi moje pismo k vam toliko del kot Vaš sem. Kakšno pismo lahko kar v pakelc daste, ker tako Vas man velja. Zdaj Vas vse skupaj prav lepo pozdravljam. Vaš sin Anton Štalc

6. 5. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav in sem dobil ta 4 tega meseca ta 40 pakelc. Kolikor vidim iz Vašega pisma dobete od mene le bolj karte in pisma manj. Pisal sem Vam že več pisem in ne vem ali ste jih prejeli. Zdaj maširamo proti Galiciji in smo v večji nevarnosti pred krogļam in precej trpemo. Zato se me le še za naprej dobro spominjajte v molitvi, zlasti pri šmarnicah. Vas izkreno pozdravljam. Vaš Tone

8. 5. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 7. t. m. prejel ta 42. pakelc. Posebno sem bil vesel ta večjih pakelcev in teh dveh in objednom ustrašil, ker sedaj že četrti dan naprej maširamo in ne vem kam. Rame me grozno bolejo, ker imam zelo težko za nositi. Žuljev pa na nogah nimam. Posebno mi je prišlo prav, ker sem imel malo priboljška na maršu. Vino je tu po 60 kr. Že bom kaj pisal. Pozdrav Tone.

10. 5. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 6/5 prejel tista 2 pakelca ta večja in mi bosta posebno prav prišla, ker sem ju bil posebno vesel, ker sedaj naprej maširamo in težko čez dan kaj dobemo. Hvala Bogu, da imamo tako lepo vreme že dalj časa in bo tukaj kmalu suša, ako ne bo kmalu dežja. Ali pisem ne dobite, ker pišete, da ste karte dobili? Ob priliki se bom že oglasu. Pišete tudi lahko na take karte kot je ta. Pozdrav Tone

15. 5. 1915

Draga mati!

Namnanjam vam, da sem zdaj in da
 priblem večkrat skupaj s žoravim žemjickom,
 Bravickom, Mlinaricim in Tajfarjevim Matijem.
 Mlinarini mi je tudi dal tisti kumek. Zdag sem s Jan
 in moramo odliho hoditi in težko nositi. Hodili smo s
 dni in 17, danu se variti. Molite se prosu stvaritno, da
 bi bilo kaj kmalu konec te grozote ki jih tukaj videm
 das iskreno posredujem Vas Tone

15/5 1915

15.5.1915

Feldpostkorrespondenzkarte.

Spustovana gozpa

Marija Stala,

Zelerniki

Gorenjska, Krain

K. U. K. FELDPÖSTAMT
17. V. 15
47

Absender:
 Odesilatelj:
 Nadawca:
 Поштована:
 Mittente:
 Posiljatelj:
 Posiljač:
 Presentator:

Anton Stala, št. u. R.
 št. 7. B. Nr. 7. II Kamp. I. Zug.
 Feldpost Nr. 73.

17. 5. 1915

Ravno danes, ko se bliža konec dveh mesecev od kar sem zapustil slovensko domovino in sem stopil na vojno prizorišče, se še posebno spominjam na Vas in na domači kraj, in ravno sem po dveh mesecih zopet slišal cerkveno zvonjenje in uro na zvoniku nakar se mi je milo storilo in objednm sem se srečnega štel. Ta teden preteče tudi štiri mesece od kar sem se ločil od Vas in od doma. Težki so bili ti meseci za Vas in še težji zame, pa hvala Bogu smo z njegovo pomočjo vse težave teh dni prestali. Trdno pa zaupajmo na Božjo, da nam bo dal moč do konca prestat to težko poskušnjo. Zdaj veliko trpim, ker že 6 dni maširamo po Krpatih in Ogrskem. Žuljev pa nimam na nogah še nič, ker jih z lojem mažem. Zdrav sem. Vas vse izkreno pozdravljam. Vaš Tone

18. 5. 1915

Draga mati!

Prav zdrave in srečne binškoštne praznike Vam iz srca želim. Upam, da bomo druge praznike obhajali tudi veseli vsi skupaj. Zdaj je sem pošta bila zaprta deset dni, ker gremo in ženemo sovražnika naprej po Galiciji in upam, da ga kmalu premagamo. Ta mesec je za plačati tudi zavarovalnina, da je ne boste pozabili plačati. Ali je pri vas tudi vreme kakor tukaj? Jaz se bojim, da bo pri vas suša. Vas izkreno pozdravljam. Tone

20. 5. 1915

Draga mati!

Kako se že kaj imate, ker je že štirinajst dni odkar sem prejel zadna dva pakeljca in pismo od Vas, samo tisto pismo sem še pozneje dobil, katerga mi je prinesel Mlinarčni. Pošta za sem je že 14 dni zaprta in ne vem, koliko časa bo še, samo pisma še grejo ven. Upam, da Ste jih ta čas tudi prejeli, samo ako Ste me kaj vprašali Vam pred ne morem odgovoriti kot da jih dobim. Vam bom že hitro naznanil kadar bom dobil zopet kaka pisma ali pakelc. Pakeljcev pa zaenkrat malo bolj poredkem pošiljajte ker vem, da jih je veliko zaostalo ta čas ko jih niso za nami mogli tako hitro voziti. Pa tudi jih bil težko nosil, ker smo ta čas imeli velike marše in težko nosili. Kadar boste zopet kaj poslali mi pošljite malo pisemskega paperja in kuvert, ker kar sem ga s seboj prinesel je tako oguljen, da ni več za rabo. Poper naj bo, zlasti kuverte kar najbolj močen, da ko ga seboj nosim ne oguli tako hitro. Kart imam še ene 15. Tisto razglednico, ki sta mi jo Franca in Mežnarjeva poslali iz Brezij sem tudi prejel in sem je bil tudi prav vesel, zlasti ker je ta večja Marijina podoba na nji in jo bom tudi s seboj nosil, kjer bom še hodil. Zlasti tiste svetince sem bil bolj vesel, ki mi jo je Mlinarčni prinesel kot vseh pakelcev. Malo loja mi pa tudi še pošljite za noge mazati, ker mi je tisti loj sedaj, ko smo veliko hodili, posebno prav prišel. Špeha ali zabele mi pa sedaj ne

pošiljajte, ker je prevroče in se mi topi kar na potu. Cukra, kaj kofeta, čokolade ali kaj drugega takega bi pa še rad imel. Tukaj je zelo velika vročina in suša ker dežja ni bilo že dolgo časa. Jaz se bojim, da je pri Vas tudi suša in da se ne bo tako pridelalo kot druga leta. Ali je trava kaj že zrasla in ali ste že nasadili fižol in ali kromper kaj dobro raste? Kedo vam bo pa fižol nataknil? Ali je Lašnovc že potrebljen? Kako imate pa že z drvi ali jih Vam kaj manjka? Ali gages dobro raste? Mi smo v Galiciji in morda gremo v Bukovino. Ali Novakov Joža še kaj v nedeljah pride? Ali je kaj novega v Železnikih? Kaj pa stric, ali kaj pridejo in ali so zdravi? Ali teta kaj pišejo kako njim kaj kaže trta? Ali drožje še delate? Kadar me boste kaj važnega glede gospodarstva vprašali, me v večih pismih, ker ali se eden zgubi bom pa drugega dobil. Zdaj Vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam Vaš Tone.

2. 6. 1915

Draga mati!

Jaz sem dobil že 2 karti in 2 pisma, zadnjega 2. junija, ki Ste ga pisali 23. maja in prašate kaj da je, ker ni nobenega glasu. Ali ste dobili pismo in karto, ki sem ga poslal 25. maja? Upam, da Ste sedaj že prejeli. Pakelci pravite, da so Vam nazaj prišli, zato sedaj en čas ne dobim nič. Nisem pa šel tisti gor kot pred sedmimi leti, ampak sem v Galiciji. Sem pa še zdrav in se imam zahvaliti Božjemu in Marijnemu varstvu, da sem danes še zdrav. Pretično noč sem bil v zelo veliki nevarnosti. Le Vam priporočam, da se me še za naprej spominjate v molitvi, jedila pa le dobro spravite, ako pride kaj nenavadnega. Poglejte ali to zavarovanje tudi velja ako sovražnik zaradi vojne požge. Vas prav izkreno pozdravljam. Tone

4. 6. 1915, bojišče

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav in da se mi še dosti dobro godi. Čudno se mi zdi kako, da sedaj tako malokrat dobim kakšno pismo ali karto. Pa saj ni doma nastala kakšna nenavadna sprememba. Pakelcev pa že dalj časa nič ne dobim, no pa kupim kadar kaj morem, samo malo kedaj pride do tega in vse je tako drago. Denarja imam še čez 50 kron in vsaki dan dobim 18 kr. Drugače je po navadi. V Snegovniku pa le hitro pokosite travo, da jo Vam ne bodo vso pohodili. Vas prav izkreno vse pozdravljam. Vaš Tone

Kdor bo v Snegovniku kosil, naj dobro pazi, da ne bo mecesnov pokvaru.

12. 6. 1915

Draga mati!

Danes mi je dr. Demšar pokazal tisto pismo, ki Ste mu ga pisali glede mene in Vas tudi pusti pozdravit. Danes od 8 do 9 ure dopoldne sem bil lahko ranjen v ramo

in me je dr. Demšar obezal. Ranjen pa nisem tako, da bi me poslali v bolnišnico in bom kar za bojno črto ostal nekaj dni. Bolečin ni posebnih in tudi rama ni poškodovana. Zdaj Vas izkreno pozdravljam. Vaš Tone

17. 6. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav in da se mi še dosti dobro godi pa da se mi rana dobro celi. Ali ste že kaj začeli kositi v Snegovniku in ali se kaj dobro suši? Meni družega tukaj ne manka kot cukra, kofeta in čaja imam pa še dosti in druge hrane je tudi zadosti. Zdaj smo imeli zopet en velik marš, pa so mi rukzak peljali, ker ga zaradi rane nisem nosil in sem v Bukovini. Z Dr. Demšarjem sem vsaki dan skupaj odkar maroderam in mi je povedal, da goriške ranjence vozijo mimo Vas. Trdno upam, da boste vedno prosti tega, da ne bo šla ta povoden mimo Vas. Zdaj se vam priporočam, da se me še za naprej z zaupanjem v Božjo pravo spominjate v molitvi, ker smo večkrat v nevarnosti in da se še vidimo. Vas izkreno pozdravljam Vse skupaj Vaš Tone.

21. 6. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav tukaj v daljni Bukovini in stojimo na pragu Ruske države. Tukaj so velikanska polja in tudi žito kaže jako bogato. Ali ste že kaj kosili travo in ali ste dobili katerega, da vam jo vam je pokosil in spravlil? Ali Ste dobili moje zadno pismo in karto? Pišite mi bolj pogosto, ker sem vsakega glasu od Vas posebno vesel. Meni se sedaj vedno sanja, da sem že prišel domu in kako smo bili vsi veseli, da blo res kaj kmalu. Vas izkreno pozdravljam vse skupaj. Vaš Tone
Pozdrav tudi stricu in Levičnikovim.

24. 6. 1915

Draga mati

Naznanjam Vam da sem zdrav in da se mi je rana že zacelila tako, da sem že od 22. t. m. v bojni črti. Jaz sem že tak, da se mi vsaka reč rada celi, zlasti ta se mi je jako hitro in ne bi blo treba tako hitro. Kmalu bo 6 mesecev odkar sem šel od Vas, dolgi so bili, a vendar so hitro minuli, zlasti zato, ker so tako burni. Upam, da se morda kmalu vidimo, saj stojemo že na meji in gledamo Rusijo. Ali kaj veste kje je Mlakarjev Nace, ako veste mi pošljite njegov naslov? Kako je pa že doma kaj? Ali ste zdravi, vem da imate dela čez glavo in da težko delate. Jaz sem pa tukaj in Vam ne morem nič pomagati. Le zaupajmo v Boga, ker on bo že vse na dobro obrnil. Pišite velikrat, ker jako malo sedaj dobim pisem od Vas, da bom saj nekaj dobil. Vas izkreno pozdravljam Tone. Vse najboljše želim stricu k njihovem godu.

26. 6. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 24 t. m. prejel Vaše pismo in paper. Posebno sem bil vesel ker vem, da imate še vedno poštno zvezo in da se še ni kaj posebnega zgodilo tam okoli vas. Tamali kruhk pa le spravite in presušite, da me bo lahko počakal, ker ga bom prav rad jedel. Vem, da bi ga mi radi poslali, pa zato nikar ne bodite žalostni, saj imam za potrebo že jesti in kadar bo zopet mogoče za poslati, pa vem da mi boste že postregli. Upam pa, da se mogoče kmalu vidimo vsi zdravi in da bo mogoče kaj kmalu mir. Tukaj imamo hude boje in sem vedno v veliki nevarnosti. Na Kresni dan in ponoči in še drugi dan pa vem, da je gotovo več kot en tisoč granat in šrapnel padlo v mojo bližino in da se je zemlja kar tresla in vsako noč se grozno strelja tako, da sem včasih kar naumen. Jaz sem sedaj, ko sem bil ranjen, 10 dni pri kuhinji in se mi je prav dobro godilo in to je bilo tudi dobro, ker smo ta čas imeli več velikih maršov in so mi na potu tudi tisti teški rukzak vozili. Praša me, ali sem kedaj ta čas, ko sem šel iz Vrhniko že ležal pod streho. Odkar sem tukaj sem imel samo dvakrat srečo, da sem ležal pod streho, drugače pa vedno moramo zunaj in sem včasih pošteno premočen in si vedno želemo lepega vremena. Zdrav sem še vedno in upam, da mi Bog še za naprej da, da bom zdrav in da bom mogel še za naprej prenašati, kar mi nalaga ta stan. Ako Vam bo mogoče, mi pošljite naslov od Pavleta. Ali sedaj imate kaj zasluška in ali je velika dragota? Jaz že teško čakam, da bom prišel domu. Kedaj bo pa birma? Mislim, da letos ne bo takega šopirjena pri birmi, kot je bil drugikrat in za botre bo šla tudi bolj trda. Ali na polju dobro raste in ali bo kaj sadja? Meni se kar kovca po češnjah ker vem, da jih letos že ne bom jedel. Pišite mi kaj večkrat, ker sem vsake vesti od Vas prav vesel in kadar kaj zaspim sem vedno pri vas in sanjam, da smo vsi prav veseli. Upam, da to pomeni, da se kmalu vidimo še vsi zdravi. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. vaš Tone

30. 6. 1915

Draga mati!

Naznanjam vam, da sem zdrav in da sem dne 30. junija prejel tri Vaše pisma z papirjem, ki Ste mi ga poslali za pisat. S papirjem sem zadni čas bolj moral varčevati, ker sem se bal, da mi ga ne boste mogli več pošiljati, no sedaj sem ga pa že trikrat dobil, ki Ste mi ga poslali po en malo. Pisma sem pa dobil pisana 11., 14. in 20. junija. Piše, da je šlo vse zato tako pačasu, ker so bile pošte zaprte. Pismo hodi od vas pa do sem približno 10 dni in včasih tudi delj, zlasti kadar smo na potu. Sedaj sem daleč v Bukovini in včasih tudi pošiljamo iz pušk pozdrave v Rusijo. Sedaj smo se malo prestavili in smo pri neki vasi v strelnih jarkih in ni tako hudo, kot sem bil od 22 pa do 27 t. m. in tudi lahko kako reč kupim in tudi ni preveč drago. Z enim prijateljem sva kupila tri pute in nama jih je ena ženska

vsaki dan po eno skuhalo, morate misliti, kakšno župo sva imela, ker se je cela kuhala in je bila samo dve šali. Dobre gostje sva imela, kakaršnih še nikoli in sedaj sva kupila en žakelček turščne moke, približno 3 do 4 kile za 1 krono in za 1 krono špeha in se fest gostiva z žganci. Pute so naju skuhanje veljale vsaka po 1 gl. 20 Kr. Za enkrat ne pogrešam dosti pakelčkov. Ako začnejo iti po pošti pakelčki, pa jih ne pošiljajte preveč, ker vsaka reč veliko velja in zasluži se pa malo. Ta 26 t. m., ko sem bil še tam v drugem kraju v strelnih jarkih, se je popolne pooblačilo nebo, da je bla kar tema in začelo je liti kakor iz škafa, garmeti in bliskati, da je blo kar strašno in na vse to so začeli Rusi in mi tako streljati, da sem mislil, če sedaj ne bo sodni dan, da nikoli ne bo. Premočeni smo bili tako, da bli kmalu še skozi kožo. Vode je bilo vse polno v jarkih tako, ko je jenjal iti dež, da smo vodo z šalami, ki so za iz njih jesti, komaj do noči ven zmetali. Umazani smo bili od blata tako, da smo se komaj ven videli. Sedaj smo se že malo ocedili, dal sem tudi srajce in gate prati in imam sedaj vse oprano. Srajce imam dve in gate pa šteri, nogavic pa tri pare. Tam, ko sem bil ranjen, so mi iz rukzaka pokradli vse kar je blo kaj vredno, najbolj mi je žal, ker mi je bil z montelnam uzet tudi potnoštar roženvenške bratovščine. Imam še tistega, ki sem ga prinesel iz Lurda. Vzete so mi bli tudi tiste škarice, ena srajca, en par nogavic in še veliko drugega, tista žavba, ki ste mi jo poslali zadnikrat za uši je tudi šla, denar mi pa ni bil vzet, ker sem ga imel pri sebi in ga imam še dosti. Dobil sem tudi karto ki piše, da je svinjo peljala na Zali log k prašiču in da jo je mogla tudi takoj nazaj; da bi le ostala breja. Ali še dobet vsaki mesec tisti denar od mene? Ali so teta ostali še tam na svojem domu, ali so šli kam drugam? Jaz nič ne vem ali gremo na Laško mejo ali ne, ker nam nikdar nič ne povejo kam da gremo. Ako bomo šli skozi Železnike, bom že sporočil dosti zgodaj, da se bomo lahko za en kratek čas videli, kar sam najbolj tudi želim. Za Blaškovega Karolna sem tudi dobro zdi, ako ga bo mogel Darmota nazaj uzeti. Pavle se mi smili, ker je v to prišel in ker ne bo doma nobenega, ki bi gospodaril. Ranjen nisem bil preveč in sem bil takoj obvezan tam na mestu in potem zadaj od dohtarja. Sedaj imam že zaceleno in sem popolnoma zdrav. Zdaj lahko vidite, koliko morajo vojaki s saboj nositi in koliko več smo mi morali pozimi nositi, ko smo imeli še vso zimsko obleko in teški koc in zraven včasih vse namočeno in po velikih hribih, nazadne pa še brez vse strehe. Kadar bojo še prišli k vam vojaki, njim le postrežite, ker ne veste kako se njim bo dobro zdelo, samo to glejte, da vam ne bodo preveč pokradli. Ako mi tudi pridemo na Laško, bo že videl kaj da znamo in nam bo prav gotovo pete pokazal. Mislim, da je za enkrat dosti, bom že ob priložnosti še kaj pisal. Molite pa še zaunaprej prav tako zaupno in stanovitno in nam bo Bog prav gotovo dal, da se bom zdrav in srečen povrnil domu in da boste tudi vi vsi zdravi ostali in potem še srečno dolgo skupaj živeli. Zdaj vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam. Vaš Tone

1. 7. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav in da sem včeraj in danes prejel po eno karto pisano 29. in 30. junija. Čudno se mi zdi ko pišete, da mojih pisem ne dobite. Zadnji čas sem vam pisal 2 pisma in sicer precej obširna; kako se mi je koncem preteklega meseca godilo, ko smo bili v jako hudem ognju; no morda še pride kako tisto pismo. Mi smo vrgli sovražnika čez mejo in zraven tudi veliko pobili. Malo je tudi manjkalo, da me ni zadela krogla iz šrapnela, ki je tik zraven mene padla in je bila le sreča in Božje varstvo zraven. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. Vaš Tone
Pišite pa le ako ne dobite pisem.

10. 7. 1915

Draga mati!

Naznanim Vam, da sem zdrav in da sem dobil od Vas eno karto in eno pismo. Posebno me veseli ko mi piše, da kako lepo kaže na polju žito in da je sadje polno. Kar bo mogoče ga le posušite in spravite. Češple pa le namočite za žganje in ako jaz pridem pred domu, bomo pa iz tepk mošt naredili, iz ta slabih jabolk pa tudi žganje. Bo vse prav prišlo. Fajfarjev pa ne vem, ali še pride kedaj domu. Za tistega iz Dražgoš pa sedaj še nisem nič zvedel. Vas prav izkreno pozdravljam. Vaš Tone
Paper za pisati sem sedaj dobil od Vas trikrat.

12. 7. 1915

Draga Mati!

Naznanjam Vam, da sem zdrav, samo danes sem malo bolj naroden, ker so nam včeraj stavili kože in proti koleri. Dobil sem tudi Vaše pismo pisano 4/7 in karto pisano 29/6. Vedno mi piše, da dobi od mene karto, to pa nič ne omenja, ali pride kako pismo. Jaz sem zadnja dva pisma pisal 24/6 in 27/6, pa ne vem ali Ste jih prejeli. Ako ne dobite pisem mi pišite, da bom le karte pisal. Že poteka prvega pol leta od kar sem moral Vas zapustiti. Koliko Ste v tem času prestali vi vsi trpljenja in skrbi zavaljo mene in koliko sem moral tudi jaz prestati, pretrpeti in potrpeti, to le Bog ve in nič boljšega se mi ne obeta za naprej, morda še slabi. Samo vera me še drži, drugače pa ne vem kaj da bi blo že z menoj. Molite pa le, da blo kaj kmalu te sile konec. Vas vse prav izkreno pozdravljam. Tone

12. 7. 1915

Draga mati!

Posebno sem vesel, ko mi Franca piše, da Ste še zadosti zdravi, zlasti sedaj v teh skrbeh. Vpraša ali mi je Pavle že kaj pisal in ali sem dobil tisto pismo, ki ga mi je pisala zaradi njega. Tistega pisma nisem dobil. Prav se mi pa tudi zdi ko je peljala svinjo k prašiču. Šeko pa le dobro spitate, da se bo več potegnilo. Kedaj ima pa

Falka briš? Telička pa le redite ako bo le kaj podoben. Ali je veter naredil veliko škode. Piše da ste še dosti lahko do sedaj vse obdelale. To se že ve kako ste lahko obdelale. Trdno zaupajmo na Boga, nam bo že še vzanaprej tudi pomagal. Ta 10. t. m. je prišel z maškompunijo tudi Bajtarjev Francec in sva bla že skupaj. On je pri trenu. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam Vaš Tone.

13. 7. 1915

13./VII. 1915.

Draga mati!

Danes sem prejel dopisnico od Vas ki je bila slana na pošto 16/7. Pišete, da ste dobili moja zadnja dva pisma, kar me posebno veseli. Kadar bom imel bolj čas bom pisal pismo, ker se da malo več napisati, kadar bom pa imel manj časa pa le dopisnico. Pravite, da tudi ti slišite kakko topovi grmejo. Topove poslušati je take udarjave kakor jih ti to je vse lepa; a kadar grmejo topovi spredaj in zadaj in ko se sraženele vžigajo in pokajo nad glavami in ko granate koplejo grobove stotnikom mladim čivljenjem, da se kar zemlja tresi, pa ne misli-

mo več, da smo na tej revni
zemlji ampak v peklu. Iskramo me,
da bi moral biti še eno živno
na tem strašnem kraju. Uradate
kako se kaj zgovorete ljudmi.
Mi se še dosti lahko zgovoremo
z tukajšnjimi ljudmi, ker so sami
poljaki, pa tudi mi smo se malo
navadeli po njihovem uobavit.
Tako bogatega in lepšega žita še
nikdar nisem videl kot sedaj tu-
kaj, pa smo op. že velika poseči in
omlatili pa tudi zrnili, kakor nji-
sa je tako velika kot je odnas da
Stedenega cela dolina same prënise ali
riši. Tukaj njim kruh posli rase.
Tisto šturpa za uši mi pa lahko poma-

lemi poriljate v pismu, da le ni pi-
 sem težji kot 20 gramov, pa se na pošti
 popravšaj. Mislim da tista šupa od
 našega doktorja ki je prav dobra. Pa
 tiste mošne bukvice na Ratre sem v
 ta očerajnem pismu naročil mi pošli-
 te karlar bošo. pakeliki ali doozne,
 ker bi take tudi rad imel en moj pi-
 jatelj. Ali je kravo že stila? Kaj pa
 prašiči, ali se dobro redijo? Ali je kram-
 pir že zohov in a bo kaj debel? Le glej-
 te, da ga vam nebošo prevci pokrad-
 li pa tudi za slepa cena ga ne smete
 prodajati, saj veste, da, tudi si mora-
 te vse preplačati, pa za fešov ravno
 to velja, mi nismo bogati eta bi mo-
 gli kar tako dajati. Ali bo v laimovu

Kaj dosti sveta in Keda bo Kosil.
Kako imate pa z drugim kraj, ali jiti
vam že kraj manjuka in Keda jiti bo
vam kraj pripravil. Ali je letos kraj
prinesel Benedikt iz Martingorha
kraj česen. Zame so letos še odzore-
le. Holaj Vas vse skupaj prav lepo
pobravim in se Vas pripravim v
vsakdanjo molitev Vas udomi Tone.
Pobravim tudi g. Rupnik,
pri Blašku, mermerjeve, strica, Nova-
kovega jeta, Levčnikove, Simencove,
Proslitka. Ali je Simencov junec doma.

22. 7. 1915

Draga mati!

S posebnim veseljem Vam naznanjam, da sem ta 20 prejel Vaše pismo in 21 pa še dve karti. Zdaj vem, da Ste prejeli tudi zadna moja pisma, za katera sem že vprašal ali Ste jih prejeli. Vem, da se Vam dobro zdi ako morem kaj kupiti. Potem smo še večkrat skupaj kupili celega prašiča in smo pekli in kuhali kakor kaki kuharji. Jaz sem še natopil eno flašo čiste zabele, da ako kuham kaki krompir, da ga lahko zabelim. Pakelčkov pa ne pogrešam, ker imamo sedaj posebno dobro hrano. Samo kako drugo malenkost bi rad včasih imel, zlasti ene mašne bukvice in žavbe za uši, ker jih moram vsaki dan obirati, pa se jih ne morem znebiti. Sedaj sem zopet v Galiciji en teden in smo morali prestati grozne reči in nad človeško trpljenje in le čudež je tako rekoč, da sem še ostal živ in zdrav in si nikdar več ne želim priti v taki ogen. Ta mladi Bravček se je v tistem šumu zgubil in je le malo mankalo, da ni prišel Rusim v roke, pa se je vendar po dveh dnevih povrnil na pravi kraj. Mene je že skarbalo, kaj je z njim. Fajfarjevega pa ne bo več nazaj, ker je 25. junija padel zadet od kugle iz puške. Jaz sem del časa pozvedoval kaj da je z njim, ali je samo ranjen, pa sem zvedel, da je ubit. Fajfarjevim recite, da sem zvedel, da je le ranjen, pa ne vem kje da je. Kadar bodo zopet šli pakelčki, mi pošljite tiste mašne bukvice, ki jih je spisal Hafnerjev gospod iz Kroke, ki so naprodaj v katoliški bukvarni in se imenujejo: Slovenskim fantom za slovo na pot v cesarsko službo. Slovenca bi pa tudi rad včasih imel, zlasti ta sobotnega in na pošti vprašaj, kako ga pošli. Mislim, da se bo že dobil v društvu ali pri g. župniku, ker bi rad vedel kako kaj gre z Lahom. Meni se vsaki dan sanja, da sem že doma in kako da smo vsi veseli, še oče so vedno zraven in skoraj vem, da mi oni večkrat pomagajo pri tem trpljenju. Jaz se jih vsaki dan spominjam v molitvi. Vem da mi bodo tudi oni pomagali za mojo srečno vrnitev. Vas izkreno pozdravljam. Vaš udani sin Tone.

29. 7. 1915

Draga Mati!

Naznanjam vam, da sem danes prejel eno karto in pismo pisano 22/VII. Dobil sem tudi od Pavleta in od Štolmarskega Joška eno dopisnico. Praša me, ali sem dobil tisto karto ki piše, da imate na stanovanju iz Brd Fabrisovo³ gospo in gospodično in Micko. Prav se mi zdi, da ste uzele na stanovanje ene poštene ljudi in pa tudi take, da imajo psa pri sebi, pa tudi, da ne boste same pod streho. Sva pa še skupaj z tistim fantom, ki je iz Števerjana, Ivan Vogrič je, in je še živ in zdrav in pusti vse – gospo, gospodično in Micko prav lepo pozdravit. Zvedel sem, da bodo se sedaj od 1 do 7 avgusta lahko pošiljali ta večji pakelci. Jaz bi rad imel en par srajc, 2 kg cukra, malo kofeta, čaja pa ni treba, ker ga imam še dosti, potem žavbo za uši, dvojne take bukvice, ki sem Vam že pisal in en potanošter, ako še tega zgubim, da bom imel še enega, pa tudi malo matarne žavbe, ker sem ta prvo že skoraj vso porabil, ne vem kako blo, ako je ne bi imel. Zadnič se mi je okolu gležna kar v enem dnevu na obeh nogah vse fiš ratal in takoj bi

bla vsa koža zaksebi, ako ne bi bil namazal in obezal. Ene bolj tople spodne hlače tudi pošljite, eno ali dve lahni žlici, ker je nerodno, kadar jo zgubim, ker se teško drugo dobi. Kruha pa ne pošiljajte, razen kaki štrukelc ali kaj drugega takega, saj same veste bolje kot jaz. Kištico pa le lahko naredite, da bo več v njo šlo. Zaradi Fajfarjevega sem Vam že pisal, ko sem prvič slišal nisem še hotel vrjeti, pa so tudi prvi povedali, da je le ranjen, v drugo so pa že povedali da ne vedo, ali je ranjen ali je ubit. Pred 14 dnevi sta ble pa naša in tista kompanija, pri kateri je bil Matija, skupaj in sem se hotel popolnoma prepričati, koliko je resnice na tem. Prašal sem toliko časa, da mi je rekel en sanitejc od njih kompanije, da ga je on sam videl, ko je padel. Pa kadar smo bli kje skupaj, sem šel ga obiskat, a sedaj ga nisem več dobil. Druzega pa jaz ne vem o njem, videl pa ga jaz nisem ne ranjenega in ne ubitega. Ako le hočejo prav natančno zvedeti Fajfarjevi, naj se obrnejo na 4. kompanij komandanta, Feldjägerbataljon No 7. Feldpost No 73. Pred 14 dnevi sem prišel skupaj z Ambruščevim iz Rudnega in je prav fest, je tudi pravil, da sta z Metnim Franceljnam skupaj ves čas pri Ljubljanskim topništvu. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam in ostanem Vaš udani sin Tone
Pozdrav: stricu, g. župniku, Šimencovim, Levičnikovim, Blaškovicim in tudi Vašim gostjem.

31. 7. 1915

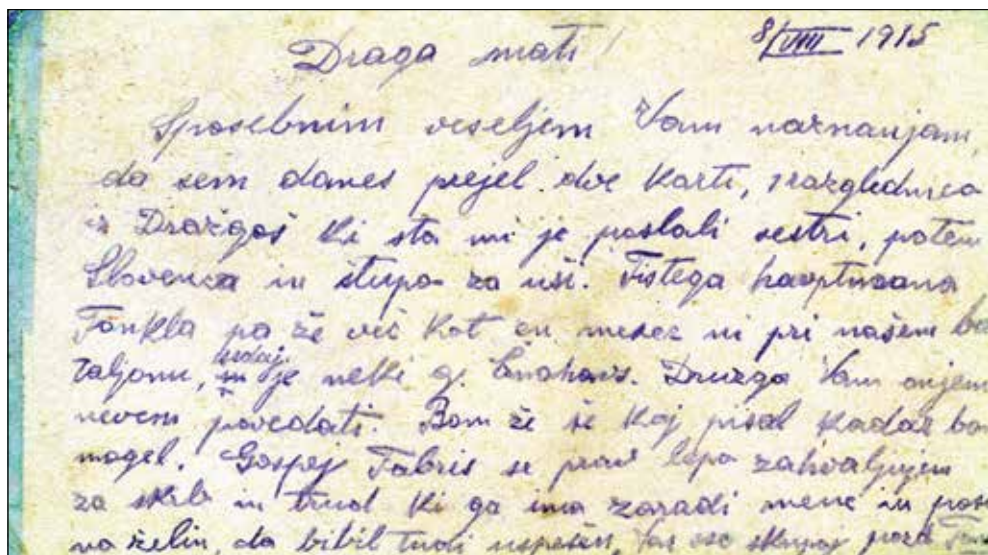
Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem danes prejel Vaše pismo in karto, pa enkrat za pisat paperja in 6 kart zraven. Zdaj sem petkrat dobil poper za pisat. Piše da bodo pri Vas zdaj za nekaj časa pošte zaprte. Ali potem ako bodo zdaj naše številke za pošiljat od 2. do 7. avgusta odprte ne boste mi mogli nič poslati. Morda bi oddali na kaki drugi pošti kjer ne bo zaprto. Ali boste dali zraven za kaki požerek kake mokrote? Piše, da je blo pri Vas že dalj časa lepo vreme. Tudi tukaj je blo zdaj že del časa tudi lepo vreme, danes je pa tudi začel iti dež, upam da ne bo dolgo šel, ker je za nas preveč žalostno kadar dež gre in se ga vselej že naprej bojim. Bog nam daj le še lepo vreme, vsaj dokler smo tako. Kadar bo mir sklenjen, pa le glejte, da boste do časa naredile pri županu in pri glavarstvu prošno, da se bom mogel frajzat, ker drugače bi morda še moral kako leto služiti. Me posebno veseli, da ste tako lepo seno spravli v Snegovniku, kakor tudi v Lašnovcu, ako ravno z težavo, pa vendar ker je bilo lepo vreme ni bilo nič praznega dela. To je tudi dobro, da je ječmena veliko, ga bo dosti za ješpren pa tudi za prašiče pitat ker je turšca draga in pa to je tudi dobro, da so prašiči tako zdravi in da se tako dobro rede, pa tudi da so krave zdrave. Telička pa le redite, ko pridem domov ga bom učil voziti. Ali še dobivate pri Popču kri za prašiče? Ali je veliko veljalo spravlanje sena v obeh krajih? Po koliko bo pa plačevala stanovanje Fabrisova gospa na mesec in ali ste prestavle tisti ta zeleni pargert iz delavnice, zgor v kuhinco? Meni se skoraj vsako noč sanja, da sem doma in da smo vsi skupaj, še oče so vedno zraven, prejšno noč sva šla iz Draboslovce po Sovivniku domu, pa so me peljali po čisto drugi stezi kot sem jaz vedel zanjo, ki je

bla veliko lepša in bližja kot druge. Hodili so pa tako lahko, da sem rekel tadrugim, ki smo skupaj šli: poglejte 77 let so že star, pa še tako hodijo. Le trdno in zaupno prosimo Božjo pomoč še vzanaprej, saj se očitno vidi, da nas je posebno do sedaj varovala in ščitila in da nas bo gotovo, da se vse srečno izteče, tudi vzanaprej. Nekaj bom že dal za popravo cerkve na sv. Gori. Vas vse izkreno pozdravljam. Vaš udani sin Tone.

8. 8. 1915

9. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem bil danes prestavljen od druge kompanije k tretji in tretjemu cugu. Kadar mi boste sedaj kaj pisali naredite taki naslov kot je na spredni strani. Sem je prišel k našemu bataljonu Lucijin Matevž in ta Janez, ki je pri Lešarju živel in sva oba z Janezom skupaj pri enem cugu in kompaniji. Pošljite mi kaj pisemskega poperja ker ga imam še samo za tri pisma. Kart imam pa še zaenkrat dosti. Vam bom že v kratkem pisal pismo. Zdrav sem še hvala Bogu. Vas vse skupaj prav iskreno pozdravljam Tone.

12. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem danes prejel od Vas 3 dopisnice, potem patanošter, za uši zdaj že drugič in paper in karte za pisat. Posebno sem bil vesel, ker ste mi poslali patanošter, samo ko bi ga mogel nabrati na bolj močan drat. No ga bom že, ko pridem domu. Jaz sem Vam zato naročil za poslati toliko reči, ker so povedali, da bodo šli ta večji pakelci od 1 do 7 avgusta. Ali je oves kaj bogat? Tiste ta češnovne dile in plohe pa le še pustite do zime, ako ne bom jaz pred prišel domov, ker še smejo biti ta čas zunaj. Dobro se mi zdi, da se je vse tako po sreči naredilo pri kravi in da sta oba z teletom zdrava. Redite ga pa le, da kadar bo treba kupiti drugo kravo, da ga bomo prodali. Jaz sem sedaj prestavljen k tretji kompaniji, naslov naredite taki, ki bo na spredni strani koverta. Meni je žal samo zato, da sem prestavljen, ker nisva več z enim fantom skupaj, ki je iz Brd iz Šmartna in sva bila zelo prijatelja. Drugače se mi je pa veliko spremenilo. Tam, kjer sem bil pred, so bili nekateri že taki kot živina, nobene vere, kaj še molitve, zlepa se ni slišala poštena beseda. Kleli so kot Lahi in klafali, to je bilo za njih najbolj važno. Mene so sovražili ker so videli, da sem opravljal jutranjo molitev in litanije in ker nisem klel in tiste grde govornice z njimi držal. Kleli so me in z tretjerednikom so me zmerjali in kako so me dajali in norca delali, ko sem šel sedaj, ko je bil g. feldpater tukaj, k spovedi in sv. obhajilu in kako so feldpatra kleli in norca se iz njega delali. Kakšni so bili tisti dan, ko je bila sv. maša, vesoljna odveza in sveto obhajilo. Ko je sv. hostij zamankalo so rekli, naj pa sedaj kar z cviboham naprej (cviboh je taki kruh v malih koščkih). Take in še veliko družga so počenjali. Pa hvala Bogu upam, da sem prišel glede tega k boljšim ljudem. Zraven vsega sem še to imel. Z Božjo pomočjo sem tudi to prestal. Pravijo, da bo kmalu mir, Bog daj in varuj do konca. Trdno upam, da se še zdravi vidimo in da bi se še dolgo skupaj živeli, saj molitev ne bo zavržena in stanovitna molitev tudi oblake predere. Teška mi je, ker vidim kako morate doma delati in trpeti ker ni mene, no tudi to bo minilo. Z Lenknim Janezom sva tukaj skupaj. Vsem tistim, ki so me pustili pozdravit se zahvaljujem. Vas prav iskreno pozdravljam. Vaš udani sin Tone.

15. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem danes prejel Vaše pismo in karto, eno karto pa od Mihelčiča. Piše kako jo je prejšni teden klalo. Jaz se nič ne čudim ker je vedno toliko težkega dela in skrbi. Kadar bo kaj več dela bolj teškega pa dobite kakega človeka, da Vam bo ta težje obdelal in ne silite se vedno v ta težja dela, ker ste vse tako slabega zdravlja. Saj morda kmalu pridemo nazaj, saj je ravno danes 7 mesecev, ko sem moral Vas in dom zapustiti. Dolgi so bili in trpljenja polni vendar so tako hitro minuli in z Božjo pomočjo bomo še ta morda kratek čas prestali, saj se očitno vidi, da nam Bog pomaga, še skoraj bolj kot drugokrat. Zadnič me vpraša ali kaj potrebujem denarja. Denarja imam še dosti, okoli 30 kron in upam da pred pridem domu, kot da bi ga mi blo treba kaj poslati. Dobim pa tudi vsakih 10 dni 1,80 krajcarjev, porabil sem pa tudi že vsega denarja tukaj do 100 kron. Ali ste češple že obrali in ali jih je bilo toliko, da jih je vredno namočiti? Tukaj pri našem bataljonu je tudi ta mladi Šoštar iz Rudnega in sva bla že večkrat skupaj. Ali ste ječmen že omlatili in ali ga je bilo kaj veliko in ali ste oves že požele? Jaz sem Vam že dvakrat pisal, da g. Tonkla, ki je bil pri našem bataljonu za hauptmana ni več tukaj in tudi ne vem kje da je. Prvo štupo za uši imam že na vratu in že tudi se pozna, da jih imam man, poprej sem jih vsaki dan obiral po dvakrat in sem jih včasih pobil 40-50 pa le ni nič pomagalo, če žavbo dobim bom pa dober. Trikrat sem že dobil štupo za uši in Slovence enkrat. Ali se je moka že kaj pocenila in po koliko je kaj in ali se jo more kaj dobiti? Ali imate še kaj rajža? Mi tukaj že 14 dni jemo novi krompir in turšco pečemo, pa fežov kuhamo, ker kamor pridemo je krompir hitro zrel. Kako se imajo pa že na Jesenovcu kaj, ali so zdravi in ali Lojze kaj piše in ali je še živ in kje da je? To si bomo imeli povedati in vprašati eden drugzega, ko zopet skupaj pridemo. Zdaj Vas vse skupaj prav izkreno pozdravljam. Vaš udani sin Tone

Pozdrav tudi: stricu, Šimencovim, Blaškovim, Mežnarjevim, Novakovemu Jožu, Šrajovmu Jožu, posebno pa gospe Fabrisovi in Micki ako je pri vas

21. 8. 1915

Draga mati!

Naznanim Vam, da sem še vedno hvala Bogu zdrav in da se mi še dosti dobro godi, samo dela je pa tudi dosti. In pa da bi bil le vedno zdrav, pa bo dobro ako bo tudi dosti dela, saj rad delam. Pisma pa sedaj že delj časa nisem dobil od Vas, menda dobemo novo feldpost numaro. Vas vse izkreno pozdravljam. Tone

26. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem še zdrav in da se mi še dosti dobro godi. Jaz že skoraj 14 dni nisem dobil od Vas nobenega pisma. Mislim da zato, ker sem prišel k drugi kompaniji in tudi smo sedaj dobili novo Feldpost št. Jaz skoraj vsaki dan skuham še krompir, turšce pa pečene še nisem nikdar toliko pojedel kot sedaj. Moj naslov je: A. Š. K.u.K. Feldjagerbataljon No7, III komp, 3 Zug, Feldpost No32. Vas izkreno pozdravljam. Vaš Tone

26. 8. 1915, bojišče

Draga mati!

Oprostite ker Vam nisem mogel popred pisati pisma, ker mi je vedno primanjkovalo časa. Ta 25/V sem dobil 4 karte in eno pismo. Tri karte je pisala kar vsaki dan zapored, zakaj, da nič ne pišem in da naj takoj odgovorim. Jaz sem pisal večkrat, samo na pošti se je gotovo zamudilo, da niso redno prišle. No v ta četrti karti pa, ki jo je pisala 14. maja piše, da je dobila 3 karte in kako ste bile vesele. Zato pa ne smete takoj tako hudo skrbeti ako en par dni ne pride kako pismo, ker tukaj lahko vidite same kako zastanejo. Pride pa tudi včasih, da delj časa ne morem pisati, zlasti kadar smo na potu ali imam pa dosti dela. Zato pa le po pameti, saj me Bog in mati Božja varujejo in pod njihovim varstvom se ne bojim nič hudega. Le ne takoj prevelikih skrbi, saj me Vi doma priporočate in izročate v Božje varstvo, jaz se pa tudi tukaj vedno posebno priporočam, zlasti kadar grem v kako nevarnost in hvala Bogu sem do sedaj še vedno srečno prišel iz vsake nevarnosti, ako ravno so krogle žvižgale okoli glave in granate in šrapneli treskali na vse strani okoli nas. V karti me vpraša ali sem dobil pelinovc, pelinovc sem dobil in mi je posebno prav, ker sem bil ravno na potu, sem z njim se krepčal in žejo gasil. Ker je bilo zelo vroče in taki prah, da se ni družega videlo naprej kjer smo šli, kot en sam oblak in smo bili tudi umazani mi, kakor tudi ta višji. Ko bi videli po kako žalostnih krajih smo hodili ta prve 3 dni ko smo šli iz Krpatov. Ta 5. maja ob pol dveh zjutraj je bil naš zug že ves na nogah in malo pozneje, ko je še luna svetila smo jo udarili proti sovražniku. Jaz in trije drugi smo bili odločeni, da smo šli ta prvi naprej in sicer naravnost pred ruski strelni jarek. Pred vsakim jarkom je pa vse prepreženo z bodičastim dratom. In jaz sem bil prvi poslan striči tisti drat. Po trebuhu sem se plazil, v eni roki puško in v drugi škarje, do tiste mreže. Že sem strigel mrežo, pa me pokličejo ene deset korakov nazaj, da naj se skrijem, ker bi tudi mi začeli streljati in so se začeli ljudje kazati gor v ruskih jarkih. In ravno se je dan delal in smo zapazili, da tisti ljudje niso Rusi ampak naši. Nato smo popolnoma naredili pot skozi mrežo in smo bili v ruskih pozicijah ali jarkih. Rusi so bili pritisnjeni od obeh strani in tako so se tisto noč sami umaknili iz tistih jarkov. Ako bi pa bili

še Rusi tam, bi pa bili mi vsi postreljeni. Pa hvala Bogu in Mariji, da je bilo tako. Tam smo dobili veliko orožja in streliva pa tudi veliko orodja, sekir, žag, kramпов, kotličkov in razne ropotije. Jaz sem tukaj dobil posebno pripraven in lahan kotliček. Tako smo šli tri dni za Rusi po vaseh, ki so bile vse požgane in od Rusov opustošene. In tako smo šli naprej na Ogrsko in deveti dan smo prišli šele na postajo. Tam smo bili en dan, potem smo se še peljali po železnici, pa drugi dan do tukaj, kjer sem sedaj. Na potu smo pa v večjih krajih dobili kaj za kupiti, samo drago je bilo vse. Vino pol litra 1 krona, 1 kg cukra 2 kron, pol litra mleka 15 krajc, jajca eden 5 krajc. Tako, da sem se že znebil nekaj denarja. Kuhati sem se že dobro naučil, kofe, rajž, nudelne, čaj, špeh in kruh z cukrom in vinom je dobro, samo malokrat dobimo kaj vina in še tistega malo. Pa krompir in tudi meso znam kuhat. Kadar bomo šli v Lašnovc ne bom zvečer hodil domu, ampak bom gor skuhal večerjo in frušt. In tudi v Suho dolino bom vzel s seboj kotliček, da bom južno gor skuhov, da ne bo treba nalašč mi gor nositi. Kakor vidim iz vašega pisma, da imate veliko stroškov, zlasti zaradi mene, ker mi vedno pošiljate pakelce. To vzame pošta veliko in največ pakelci in kontenina. Ta 22. 8. sem kakor sem vam že pisav dobil 9 pakelcov naenkrat, to pa zato, ker je bila pošta za sem 14 dni zaprta in sedaj je zopet odprta. In ta 26. 8. tudi en pakelc, tako da sem jih vseh skupaj dobil 54 pakelcov. Sedaj sem dobil vse pakelce popolnoma cele, samo to ne vem ali so prišli vsi ali ne. V pakelcih je bila: kofe in kapljice, 2 kosa tamalega kruhka, 2 štrukelca, mandeljni, 2 kosa klobase in 1 košček želodca, kruha in nekaj cukra. To vse sem dobil v zadnjih pakelcih. Piše mi, da je živina zdrava in da se prašiči dobro redejo. Glede svinje bi vam jaz svetoval, da bi jo le dali k prašiču, saj bom jaz tistikrat že doma, s turščino moko se bodo pa malo manj fotrali, ker bo dosti ječmena in s tem si zagotovite, da jo Vam ne bo nobeden hotel vzeti in prašiči bodo tudi dragi v jeseni, škoda dobre sorte, da bi ob njo prišli. Naredite pa le tako, kakor upate same. Pišeš, da sta Fajfarjev Janez in Miznikarjev Jošk ujeta. Ko bi bil Mlinarčni Francelj le en teden pozneje na urlavbu, pa bi blo dobro, tako je pa prve dni, ko smo sem prišli padel in veliko drugih, nekaj so jih pa ujeli mojih prijateljev. Zdaj nam pa obetajo, da bomo šli na Laško, morda prej kot Vi dobite to pismo. Ako bo mogoče, da bi se na potu skozi Ljubljano videli zopet enkrat. Vam bom že naznanil. Zahvaljujem se Vam, ker tako skrbite zame, da mi pošiljate tako redno kaj za v usta, najbolj pa zato, ker se me v molitvah tako stanovitno spominjate in priporočujete v Božje varstvo. Prosim, da se me že za vnaprej stanovitno spominjate in priporočate v Božje varstvo in tako se bomo po končani vojski zopet zdravi in veseli skupaj snideli. Jaz sem se obljubil na Brezje, v Velesovo, na Sv. Višarje, na Sv. Goro in k Sv. Antonu Padovanskemu kadar bo mogoče in tudi na Jezer. Zdaj Vas vse prav iz srca pozdravljam in upam na gotovo svidenje. Vaš Tone.

28. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem včeraj dobil od Vas 1 pismo, 3 dopisnice, poper za pisavo in Vašo žavbo. Jaz sedaj nekaj dni nisem mogel tako točno pisati, ker nisem imel časa, vem da Ste bili ta čas v skrbeh, pa nisem mogel popred pisati. Zato pa nikar ne mislite, ako kedaj ne bom mogel tako točno pisati, da se mi je kaj zgodilo, ker nisem svoj gospodar. Posebno sem bil vesel pisma in karte iz Brezij. Bolj srečnega odpustka mi ni mogla poslati. Posebno me veseli, ker me je šla še posebno priporočiti Marijinemu varstvu in tudi prav za trdno upam, da bomo uslišani, saj brez upanja na Božjo pomoč in varstvo bi bilo še težje. Tisti odpustek, ki ga mi je Franca na Brezjah kupila, naj ga le prihrani, da kadar mi bo prišla naproti, ko bom šel damu, ga mi bo pripela, ker ga bi bilo škoda, ako bi se po potu zgubil. Tukaj je lepo vreme in sem še v Galiciji in mislim, da tudi tu ostanemo. Za mlatit pa sedaj ne vem kako bo. Jaz vedno mislim, kaj je doma za eno delo na vrsti in mi je teško, ker sam ne morem pri delu pomagati in bi tudi ne bi toliko veljalo spravilo sena v Lašnovcu. Drva pa le tako skomandirajte, kakor same spoznate za prav. Ko bom doma, bomo pa še hodili v Suho dolino. Ta mlade prašiče pa morate ako Bog da vse po sreči prodati po tisti ceni, kot bo tistikrat zanje, saj vam tudi nobeden nič ne šenka. Od Žumra pa ne jemljite ljudi za delat, ker pri nas delamo z rokami, ne pa z jezikom. Kadar bo kaj za voziti ali kako drugo tako delo, pa le naprosite ta Frdinandovga fanta, ker je vajej takega dela in bo tudi ceneje. Koliko mernikov je bilo ječmena in kako raste korene, ga je blo veliko za pleti? Ali ste dobili pri Prevcu za repo in kako raste? Koliko ste pa češpel namočile, ali so jih kaj veliko pokradli? Pišete, da Vam je najtežje ob velikih praznikih, ko me ni doma. Na ta večje praznike tukaj ponavadi pride največ dela, pa pri nas se ne loči praznik od delavnika. Slovenca pa družega nisem dobil kot prvega, ki Ste mi poslali. Žavbe za uši tudi še nič. Ob priložnosti se še oglasim. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. Vaš sin Tone Moj pravi naslov je: A. Š. K.u.K. Feldjägerbataljon No 7. III Komp 3 Zug, Feldpost No 32

Pozdrav tudi Novakovmu in Šrajovmu Jožu. Ali je Pavle še doma?

29. 8. 1915

Draga mati

Naznanjam Vam, da sem še vedno hvala Bogu zdrav in da se mi ni nič hudega prigodilo. Meni se pri tej kompaniji godi boljše kot pri prejšnji in imamo tudi dobre komandante. Pri tem zugu je za zugfirarja neki od Levičniške žlahte iz Goreče vasi doma, to pa ne vem ali je Marjančin brat, bratranc ali stric. Na katero bojišče je pa šel Lukelnov Jošk in pri katerem polku je? Ali je Šimencov Janez doma ostal in Blaškov Korel? Ali Lojze iz Jesenovca kaj piše? Sem k našemu bataljonu je pri-

šel iz Martinj Vrha tapustega fant. Tisti fant, ki je iz Kališ pusti prav lepo pozdravit Fabrisove vse in se ni oglasil za omlatit kakor vprašate. Žavbo za uši pa le naj pošlje, ker je še nisem nič dobil. Vas vse skupaj pozdravlja Tone.

30. 8. 1915

Dragi domači!

Tukaj vam pošiljam 4 prestane
za spomin iz ruskega bojivca. Ti
prestani so sleti iz ruskih šrapnel,
zato so spomina srečni. Shranite
jih, da kakor ngram kmalo pri-
dem domu, da jih kot spomin
zarodelim

Vas iskreno pozdravljam
Vas Tone
i Galicija 30/VIII 1915

Odpisite ko slobete ta.

31. 8. 1915

Draga mati!

Naznanjam Vam, da sem 29 t. m. prejel eno dopisnico od Vas, ki piše, da malo dobite. Jaz sem že večkrat pisal samo tam en čas nisem mogel tako pogosto. Kadar bom mogel bom že večkrat pisal, samo včasih pa se tudi ne more kakor bi rad, zato pa ne skrbite ako ne bo kedaj tako redno prišlo. Piše, da Ste že kupili volno mi za zimsko obleko. Ako bomo do zime ali čez zimo tukaj bo prav prišla ako pa prej pridem domu, pa tudi ne bo škodovala. Jopič naredite, da bo precej dolg, da ga bo prišlo več v hlače, pa en par nogavic, ker jih en par še ta lanskim imam. Naredite mi pa le za čez kolena tiste kamašne, ker me še vedno rado zebe v noge, samo da bodo dosti dolge. Spodnje hlače mi pa tudi napravite. Morda bode prav kmalu konec kakor se sliši, potem mi pa ne bo treba še sem pošiljat. Mraza pa do sedaj še ni bilo nič, samo za naprej ne vem kako bo. Da bi bil le še zanaprej lepo vreme, potem bo pa že. Jaz sem dal enemu, da mi je oddal na pošto en mali pakelc, ker sem v njem Vam poslal štiri prstane, ki so vlti iz ruskih šrapnel, da jih boste imeli za spomin, pa jih spravite jih bom že sam razdelu. Od teh imata lahko Franca in Micka. Veljali so vsak 2 kroni. Ali so Fajfarjevi že kaj pozvedovali za Matijem kaj da je z njim? Kaj ali Kukovcov Matevž še kaj piše in kje je? Pošljite mi njegov naslov. Ali Matijovcov Jaka še kaj piše, ali je še živ? Ali so teta še vedno na svojem domu in ali so zdravi? Večkrat mi je na misel ali šterna še stoji pokoncu. Škoda, da sedaj nisem doma, ker bi bila sedaj tista hosta v Suhi dolini ravno taprava za spraviti. Kaj je pa s Pavletom ali bo ostal doma ali je pa moral nazaj iti? Ali ima dosti mlenja? Meni se je večkrat sanjalo, da sem že doma, pa tudi od čebel se mi večkrat sanja, da imava z očetom dosti opraviti z njimi. Pišite kake novice iz domačega kraja. Zdaj Vas vse prav izkreno pozdravljam. Vaš Tone

Pozdrav: Levičnikovim, Fabrisovim, Blaškovim, Mežnarjevim spod in zgor, Štolmarskemu Jošku, Šrajevmu Jožu, Novakovmu Jožu in Prdolčku.

Pisma se končajo s sporočili njegovih sovojakov. Domačim sporočajo, da je Anton v bolnišnici težje ranjen, a da se ni bati za njegovo življenje. Vendar je Anton, star 28 let, za vedno ostal za Karpati.

29. 9. 1915

Draga Prijateljica

Hočem vam sporočiti kar me prosite. Sporočam Vam, da Vaš brat Anton je težko ranjen in sicer v desno roko in levo in levo nogo. Ranjen je od strojne puške, zadele so ga tri krogle. Nesli so ga saniteti na zdravniško postajo Tako mi je povedal en, kateri sta bila skupaj. Anton gotovo ni umrl. Pisati vam ne more, ker je ranjen v obe roki. Sedaj Vas lepo pozdravljam, ostanite z Bogom. Janez Vogrič

Draga mi!

Najprvo Vam naznamim da sem Vašo karto prejel. Vprašate me, kaj da je z Vašim sinom. To vam lahko povem, da je ranjen precej hudo, pa vendar ni smrtne nevarnosti, tako da se Vam ni treba nič bati za njega. Malo čudno se mi zdi, če Vam nič ne piše, ker to je bilo že prvega septembra. To pa ne vem kje da je v špitalu. To sem Vam sporočil kar vem, pa ne vem če bodete dobili to karto ali ne, ker ne vem pravega naslova. Zdaj pa Vas prav lepo pozdravim in Levičnikove in Mrjanco. Vaš vljudni prijatelj Josef Höningman.

Ob koncu vojne, leta 1918, se je s Frančiško Štalc poročil mizar in mlinar Pavel Tavčar iz Ovčje vasi. Preselil se je na Trnje k Štalcu in postal gospodar, v Ovčji vasi pa je še vedno imel hišo z mlinom in mizarsko delavnico. Tudi Pavle se je mizarske obrti izučil pri Kordežu. Zaradi prostorske stiske takratne šole na Trnju in ker občina ni imela denarja za gradnjo nove, so pri Štalcu odstopili pritlične prostore za 2. in 3. razred osnovne šole. Šola je bila pri Štalcu od leta 1930 do leta 1947. Po katastrofalni povodnji leta 1922 je bilo posestvo Pavla Tavčarja v Ovčji vasi tako prizadeto, da je bil sčasoma primoran za obnovo posestva hišo na Trnju prodati. Prodal jo je občini za občinska stanovanja pod pogojem, da ima ob morebitni prodaji hiše on predkupno pravico. Vendar je občina hišo prodala brez njegove vednosti. Družina se je leta 1932 preselila v Ovčjo vas, kamor se je preneslo tudi hišno ime Pri Štalcu.

Opombe:

- ¹ Bravčkovi so živeli so na Racovniku, danes št. 46. Njihova nagrobna plošča se nahaja na severni fasadi cerkve sv. Frančiška.
- ² Blaškovi so živeli na Trnju, nasproti Štalcove hiše. Ko so hišo prodali, so se v hišo priselili Bajželjnovi, ki so prišli s Koroške, in v njej uredili pekarno.
- ³ Fabrisovi so bili rodbina iz graščine v Brdih, veliki trgovci z vinom. Pri njih je bila za služkinjo Šimencova Micka, sestrična mame Frančiške Štalc. Zaradi fronte na Primorskem sta se gospa Fabris in hčerka (mama jo je klicala frajla) preselili v Železnike k Štalc. Baje so doma v graščini zazidali vse kleti, ki so bile polne vina, a je bila po končani vojni vsa graščina v ruševinah. Po pripovedovanju sta gospa in gospodična Fabris hodili na enourne sprehode z župnikom Valentinom Marčičem in na vsakem sprehodu so se pogovarjali v drugem jeziku. (Po pripovedovanju Marije Tavčar.)